

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

217

38

ՕՐԱՅՈՅՑ

1883

Թ. ԲՐԻՍՈՍԻ

և

ԵՊԻՍՏՈՒՆԵՅՈՅ

ՌՅԼԲ=1332

Handwritten signature

21308

[Handwritten scribbles and signatures in purple ink]

Дозволено цензурою.

С.-Петербургъ, 13 септяб. 1882 г.

21308 49

№ 1883 Թ.

ԳՆԵՐՄԱՆ — զրուային.
 ԱՄԱՌՆ — տեղեկարկեր.
 ԱՇՈՒՆՆ — փոփոխական.
 ՉՄԵՆՆ — ստոնամանիք
 երկարատև.

1.

ԼՍՏ ՏՈՒՆԱՐԻՆ ՄԵՆՈՑ.

Գիր ասարեղն է 2
 Եօթներեակն 6
 Վերադիրն 2
 Իննետասներեակն 1
 Տանուտերն ԿՇՈՒՆ.
 Բուն ձայերն ա՛յ, ք՛յ, ֆ՛յ, ք՛յ
 ձախակողմեան դասուն են՝
 սկսեալ ի Բուն Բարեկեն-
 դանէ :

ՀԱՐԺԱԿԱՆ ՏՕՆՔ

և միջոցք նորին.

Օր Ծն. և Յայտնութեան. ԵՆ.	
Միջոց ուտիք աւուրք . . .	32
Առաջաւորաց բրկ. ի փետր. 6	
Բուն բարեկ. ի փետրվարի. 27	
ՉԱՏԻԿ, յապրիլի.	17
ԵՐԵՒՄԱՆ ԽԱՉ, ի մայ. 15	
ՀԱՄԲԱՐՉՈՒՄՆ, ի մայ. 26	
ՀՈԳԵԳԱՆՈՒՍՑ, ի յնս.	5
Ս. ԳՐԻԳՈՐԻ ԲԱՐԵԿ. ի յնս. 26	
ՎԱՐԴԱՎԱՆՈՒ, ի յուլիսի. 24	
Միջոց ուտիք շաբաթք պճ. 3	
ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ, յօգ. 14	
Միջոց շաբաթք պաշտք	4
ԽԱՉՎԵՐԱՑ, ի սեպտ.	11
Ս. ԳԵՈՐԳԱՅ ԲՐԿ, ի սեպ. 18	
Միջոց ուտիք շաբաթք	8
ԳԻՒՑ ԽԱՉ, ի հոկտ.	23
ՅԻՆՆԱԿԱՅ ԲԱՐԵԿ, ի նոյ. 20	
Ս. ՅԱԿՈՐԱՅ ԲՐԿ, ի Դեկտ. 11	
Միջոց ուտիք աւուրք	13
Օր բրեկ. Ծնն. և Յայտն. ԵՆ.	

ԱՄՍԱՄՈՒՑՔ ՀԱՅՈՑ.

Քաղցրի 21 (1332 թ.) ի Յնվ. 1	
Արացի 1 ի յունվարի.	11
Մեհեկանի 1 ի փետրվ.	10
Արեգի 1 ի մարտի	11
Ահեկանի 1 յապրիլի	10
Մարերի 1 ի մայիսի	10
Մարգացի 1 ի յունիսի.	9
Հրոտիցի 1 ի յուլիսի	9
Աւելեացի 1 (5 օր*) յօգ. 8	
Նաւասարդի 1 և տարեմուտ	
1333 թ. յօգոստոսի. 13	
Հոռիի 1 ի սեպտեմբերի. 12	
Սահմիի 1 ի հոկտեմբերի. 12	
Տրէի 1 ի նոյեմբերի	11
Քաղցրի 1 ի դեկտեմբերի. 11	

2) ՀԱՍ ՅՈՒՆԱՑ և ՌՈՒՍԱՑ.

Տարիքի ստեղծմանէն աչ-	
խարհի	7391
Շրջանն արև. (кругъ сол). 27	
» Լուսնի (кругъ лун.) 19	

(*) Մնացեալ ամսերը 4-ը
30-ամն օր անին:

Եօթներեակն (врущѣлѣто), 5
 Ընդիկանն (видитѣ). . . 11
 Տարեգիրն (ключеная бук.) III
 Վերագիրն (эпакта). . . 18
 Ծնունդ Յիսուսի (Рожд.
 Христово). ՇԲ.
 Աւետաց աւուրքն (мясо-
 ястія) 8 շաբաթ և 2 օր.
 Մսկուսք (мисоустѣ)
 և փետր. 20
 Բուն բարեկենդան (сыро-
 пустѣ) և փետր. 27
 Քառասուն մանկանցն (40
 мучениковъ) 19 մրտի. ԴԷ
 Ալեքսիանոսի առև Ա՞ճոյ.
 (Алексія ч. Б.) և մարտի
 17, 13-րդ շաբաթու
 մեծի պահոց ԵԷ.
 Աւետունն (Благовѣщеніе)
 և մարտի 25, յուրբաթու
 4-րդ շաբ. մեծի պհ.
 Զատիկ (Пасха Христовա)
 յապրիլի. 17
 Ս. Գեորգ (Георгія) և 23
 ապրիլի. ՇԲ.
 Քրիստոսի անկում (пре-
 половеніе) և մայիսի. 11

Յովհ. ա՞ճրնն (Іоанна
 Богослова) և մայիսի 8,
 և 4-րդ շաբ. դատկի. . . ԿԻԲ.
 Համարձուցն (Вознесеніе)
 և մայիսի 26
 Հոգեգալուստ (Пятиде-
 сятница) և յունիսի . . . 5
 Բարեկենդան առաքելոց
 (Петровъ мисоустѣ)
 և յունիսի 12
 Պահք առաքելոց (Петровъ
 постѣ) 2 շաբ. և 2 օր.
 Պետրոս և Պողոս (Петра
 и Павла) և 29 յուսի. . ԴԷ.

ՌՈՒՍԱՅ ԱՆՇԱՐԺ
ԳԼԽԱՒՈՐ ՏՕՆԵՐԸ

ՅՈՒՆՎԱՐ.
 1 Բարազի Հայրապետին, 7
 Յովհաննուս մկրտչին, 17 Ան-
 տոնի, 19 Մակարայ, 22 Տի-
 մոթեոսի և Անաստասայ, 28
 Եփրեմի.

ՓԵՏՐՎԱՐ.

1 Տրեփոնի, 2 Տեսառնըդ-
առաջ, 3 Սիմէոնի Ծերուն-
ւոյն և Աննայի մարգարէուհ-
ւոյն, 4 Իսիդորայ և Կերզի,
9 Նիկեփորայ և Բազարատայ,
12 Մելիտոսի և Ալէքսեայ,
15 Ոնեսիմեայ, 16 Պամփիւ-
լեայ և Պորփիրի, 28 Լեո-
նի պապին, 19 Արքիպպայ և
Փիլիմոնի, 22 Եւդիմէոսի, 23
Պօղէրարպոսի, 24 Գիւս զըլ-
խոյ Յովհաննու կարապետին,
25 Տարասիոսի եպիսկոպոսին.

Մ Ա Ր Տ.

1 Եւզակեայ, 2 Թէոդո-
սեայ և Արսենիոսի, 4 Գերա-
սիմոսի, 9 40 մանկանոցն, 13
Նիկեփորայ, 14 Բենեդիկտոսի,
16 Սարինայ և Պապայ, 25
Աւետուհի, 27 Մասրոնայ կու-
սին, 28 Իլարիոնի և Ստեփա-
նոսի, 29 Մարկոսի.

Ա Պ Ր Ի Լ.

1 2 Տիմոսի և Պօղիկարպոսի,
3 Նիկեատայ, 4 Յովսեփայ և
Պլատոնի, 5 Թէոդոսայ և
Թէոֆիլայ, 10 Տերենտեայ և
Պոմպիլիոսի, 12 Վասլի և
Իսահակայ, 17 Չատիկ, 22
Վսեմիդոզ Իշխանին, 23 Ս.
Գէորգ, 25 Մարկոսի աւետա-
րանչին, 28 Յասոնի և Սոսի-
պատրոսի, 30 Յակոբայ առա-
քելոյն.

Մ Ա Յ Ի Ս.

1 Երեմիայ, 2 Աթանասի,
3 Տիմոթէոսի և Թէոդոսի, 4
Պելագեայ, 6 Յորայ, 7 Երե-
ւուհի սրբոյ խաչին, 8 Յովհ-
աստատածարանին, 9 Նիկո-
ղայոսի, 12 Եպիփանու, 13
Գլէրիկոսի, 19 Պատրիկիոսի
և Կուռնելեայ, 21 Կոստան-
դիանոսի և Հեղինեայ, 22 Բա-
սիլիսկոսի, 26 Կարպոսի, 29
Թէոդոսեայ կուսին, 30 Իսա-
հակայ, 31 Երմեայ.

Յ ՈՒՆՒՍ.

2 Նիկեոսի, 9 Վերդի, 11
Բարթողոմէոսի եւ Բառնաբայ,
13 Ալեկլինեայ, 14 Եղիսէի,
15 Ամովսայ, 21 Յուլիանոսի,
22 Եւսեբեայ, 23 Ազրիպիլնեայ,
24 Ծննդ. սրբոյն Յովհաննու
կարապետին, 25 Փերրոնեայ
կուսին, 27 Սամսոնի, 29 Պետ-
րոսի եւ Պողոսի, 30 Երկու-
տասան առաքելոցն.

Յ ՈՒԼԻՍ.

1 Կողմայի եւ Դամիանոսի,
2 Գիւտ Տանդերձից Ս. Աս-
տուածածնի, 5 Սերգիոսի, 11
Եւփիմեայ եւ Օլգայի, 13 Գար-
րիկի Տրեշտակապետին, 15
Վիրակոսի, Յուդիտայ եւ Վլա-
դիմիր իշխանին, 16 Աթանա-
գիլնեայ եւ Յուլեայ, 17 Մա-
րիանեայ կուսին, 20 Եղիայի
մարդ., 22 Մարիամու մազա-
ղնացւոյն, 23 Տրոփիմոսի եւ
Թէոփիլոսի, 25 Աննայի՝ մօր

սուրբ Աստուածածնի, 26 Պա-
րասեւեայ կուսին, 27 Պան-
դաշէոնի, 28 Պրոսպերոնի եւ
Նիկանոսի.

ՕԳՈՍՏՈՍ.

3 Իսահակայ, 4 մանկանցն
Եփեսոսի, 6 Վարդապատ, 7
Դոմեանայ, 8 Եմելիանոսի եւ
Միլոնի, 9 Մատաթիայ, 10
Լուրնեոսի, 13 Մարտինոսի,
14 Միքիայ, 15 Վերափոխու-
մըն սուրբ Աստուածածնի, 16
Անձեռագործ պատկերի Փլըկ-
չին, 19 Անդրէի շորավարին.

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ.

1 Սիմէոնի, 4 Բաբելայ, 5
Չարարիայ եւ Եղիսարեթի,
6 Միքայելի, 9 Ռովակիմայ եւ
Աննայի, 12 Աւտոնոմոսի, 14
Խաչվերաց, 17 Սոփիայ եւ Ե-
րից զստերացն՝ Հաւատոյ,
Յուսոյ եւ Սիրոյ, 20 Եւստա-
թէոնի, 22 Փոկասու եւ Յով-
նանու, 23 Յուլիան Յովհ.

Կարագնոնն, 24 Գիւղ պատ-
 կերի Ս. Աստուածածնին, 25
 Եւփրոսինեայ կուսին, 26 Յովհ-
 աւետարանչին, 27 Կալիստորա-
 տոսի, 28 Խարիտոնի. 29 Կի-
 րակոսի, 30 Ս. Գրիգորի Հա-
 յաստանեայցս Լոսաւորչին.

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ.

1 Պաշտպանութիւն սուրբ
 Աստուածածնի, 2 Կիպրիանոսի
 եւ Յուստիանեայ, 6 Թովմայի
 առաք., 8 Պելագեայ կուսին,
 9 Յակոբու Ալիեայ, 11 Փի-
 լիպպոսի, 14 Նազարիոսի, 18
 Ղուկասու աւետարանչին, 20
 Արտեմեայ, 22 Հրաշագործ
 պատկերի Ս. Աստուածածնին
 Խաչանու., 23 Յակոբայ առաք.,
 25 Մարկիանոսի եւ Մարտի-
 րոնի, 26 Դեմետրեայ, 27
 Նեստորի, 28 Տերենտեայ եւ
 Նեոնիլայ, 29 Անաստասայ.

ՆՈՅԵՄԲԵՐ.

1 Կողմայի եւ Դափանոսի,
 3 Ակիփսիմեայ եպիսկոպոսին,

8 Մերայելի Հրեշտակապետին,
 11 Մինասայ եւ Ստեփանի-
 դեայ, 13 Յովհ. ոսկերերանին,
 14 Փիլիպպոսի, 16 Մատթե-
 ոսի, 17 Գրիգորի սբաշեղա-
 դործին, 21 Ընծայուն Ս.
 Աստուածածնի ի տաճարն, 22
 Փիլիմոնի, 24 Կատարինեայ
 եւ Մերկեոիոսի, 30 Անդրէի
 նախակոչ առաքելոյն.

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ.

2 Ամբակումայ, 4 Վառ-
 վառեայ կուսին, 6 Նիկողա-
 յոսի սբանշեղագործին, 7 Ամ-
 բրոսիոսի, 8 Պատապեայ վկ.,
 12 Սպիրիդոնի, 17 Դանիէլի
 մարգ., 18 Սեբաստիանոսի վկ.,
 21 Յուլիանեայ կուսին, 22
 Անաստասեայ կուսին, 24 Ճը-
 րազալոյց Ծննդեան, 25 Ծննդ-
 Յիսուսի, 26 Դաւթի մրգ. եւ
 Յակոբայ առաք., 27 Ստեփա-
 նոսի նախազկային, 31 Մեղա-
 նեայ Հոովմայեցւոյն.

3) ԸՍՏ ԼԱՏԻՆԱՅԻՈՑ

Քուսական 532 մեծի շրջ. 288
 Մարտիրոսագիրն (Lettre du
 Martyrologe) . . . C—Է
 Վերակադիրն (Let. dominic.) G
 Շրջ. արևու. (Cycle solaire) 16
 Ընդհեկտինն (Indiction) . 11
 Վերագիրն (Epace) . . . 22
 Շրջանն լուսնի, որ է Ոս-
 կեթիւն (Nombre d'or
 ou cycle de 19 ans) . 3

70-րդ կիր. ի յուն. Ը—Դ Ե. ԳՏԲ.
 վարի 21

Բուն բարեկ., ի փետր. . . 24

Օր միտրոց, ի փետր. . . 7

Աւագ լուսնն լուսնի, ի
 մարտի. 22

Չատիկ, ի մարտի. . . 25

Համբարձումն ՔՍԻ, ի մայ. . 3

Հոգեգալուստ, ի մայիսի. 13

Տօն խորհրդի Ս. Հաղար-
 գութեան, ի մայիսի . 24

Կիրակեք զկնի Հոգեգալ. 23

Աւաջին կիր. Փալատեան,
 ի դեկտեմբերի . . . 2

ՎՈՎ ՈՐ ՄԵՉ ՏԵՍԱԻ *) . . .

ՎԱՍԿՈՏ ԵՆ՝ ԸՍԱԻ . . .

Ճամեր շինեցինք՝ մէջը դըրինք խաչ
 Հաղար ու թ Հարիւր տարի պաշտեցինք.
 Բիւրտը ներս մըտաւ՝ մեր աչքի առաջ
 Վերցըրաւ՝ դընաց, ձէն շտըվեցինք.
 Վնվ որ մեզ տեսաւ

« Վախկոտ են » ըսաւ :

*) Այս ընտիր ու փախուկ բանաստեղծութիւնը հեղինակի կամքին համաձայն՝ տարւոյս օրացուցին մէջ տպագրելով, կփութամ յայտնել հրապարակապէս իմ առ ի սրտէ շնորհակալութիւնը, միանգամայն եւ իմացընել մեր ընթերցող հասարակութեանը, որ նորա բոլոր բանաստեղծութիւնները արդէն կը տպուին Թիֆլիզու մէջ եւ շուտով պիտի հրատարակուին « Էս էլ իմ սաղը » վերնագրով:

Հարս, քոյր, օղի, սուշաղ, մանչ մեծացըրինք,
 Թէ ի՞նչ զազալուով, — այդ դիտե՛ք Երկինք.
 Փաշան դուրս քաշեց եւ տարաւ հարէ՛մ
 Իլլա՛ջ չունէինք, — չե՛ կացինք ընդդէ՛մ.

Վ՛ո՛վ որ մեզ տեսաւ
 « Վախկոտ են » ըսաւ :

Վանայ պըտղաբեր չէօլերի վերայ
 Մենք քանի՛ հազար կիւթան մաշեցինք,
 Ասո՛, կըշտացա՛նք. — Զէ, Աստված վըկայ,
 Տարանք մեր ձեռքով փաշային տըւինք.....

Վ՛ո՛վ որ մեզ տեսաւ
 « Վախկոտ են » ըսաւ :

Վեց հարիւր տարի մանդանայ դըցած՝
 Թուրքը քամե՛ց մեր ոսկոռի ծուծը.
 Ծերրցած եզի պէս մենք շըլինք ծըռած՝
 Սուս-փուս քաշեցինք ընդոր չար լուծը.

Վ՛ո՛վ որ մեզ տեսաւ
 « Վախկոտ են » ըսաւ :
 Ծօ՛, քարապի՛րոմարդ, Հայը վախկո՞տ է.
 Լեզուդ քեզ պահիր, — Վ՛ա՛յլահ, ամօթ է..
 Հայը չը լըռէ. ասո՛, ի՞նչ անէ,
 Լըռե՛լուց զայրազ էլ ամալ ունէ՞.....

Հապա ի՞նչ կանէ զուրը, ըստրուկը,
 Սոված գէլի ճանկ ընկած գառնուկը.
 Ի՞նչ կանէ վանդակ ընկած ճընճըռուկը,
 Օրօրոցում պինդ կապած մանուկը.....

Հապա ի՞նչ կանէ եսիր ընկածը,
 Վեց զաթ զինջիլով ամուր կապածը.
 Ի՞նչ կանէ ձեռք ու ոտքը փըջրածը,
 Յեխի մըջ մինչև բողազ խըրվածը...

Գուք մեզի կասէք, Է բաս Ըսլաւոննն *)

Ինչպէս դուքս պըրճաւ այդ լըծի տակից.

Չէ՞ որ այդ թըլլաւ ազգն էլ ձեզ նըման

Էրված խորովված՝ տանջված էր թուրքիցն.

— Ըսլաւոնն ունէր տէր ու տիրական,

Էնդուր էլ բացվեց ընդոր գոռ լըղթան.

Բայց Հայը ունի՞ դէժ մի թոյլ նեցուկ,

Կամ մի կոտորած թուր՝ դըրիք ձեռին դուք:

Թիւֆէնդ դիր ուսին, խանչա՛լ տուր ձեռին,

Գիւլլա ու բարութ՝ բո՛ւ կապիր մէջքին,

Յետոյ խըրկիր նրան Տաճկի առաջը

Էն վախտ կը տեսնես՝ թէ վո՛վ է բայը...

... յիշմանց յի Ս. ՍԵՓԱՐԵԱՆՑ.

*) Սլաւոնի գլխին սրահապան հրեշ-

տակի պէս պոլտուս՝ էր Հիւսիսի ան-

յաղթ Արծիւը, մի՛թէ իւր որսը աղաւ-

ների ճանկերից ազատելն դժուա՛ր էր

նրա համար:

Ծ. Հ.

1883 Ռուսականի

Ռուսաց կայսերական և եկեղեցա-
կան տոները, որովք կիսակուն
ամենայն ուսուցմարաններն ու դա-
տաստանա՛ւան տեղերը.

Յունւորի 1 Շք. Կաղանդ. — 6
Դշ. Յայտնութիւն Տեառն.

Փետրւորի 2 Դշ. Տեառնընդա-
ռաջ. — 25, 26 Ուր և Շք. աւուրք
Թուն բարեկենդանի և Ծնունդ
Վեհ. կայսեր Ալեքսանդրի Գ. Ի.

Մարտի 2 Դշ. Գահակալութիւն
Վեհ. Ինքնակալին ամենայն Ռու-
սաց. — 25 Աւետուճն Ս. Ա՛ճճնի.

Ապրիլի 13 և 16 Աւագ Ուր. և
Շք. — 17-էն մինչև 24 Չատկա-
կան շարաթ.

Մայիսի 6 Ուր. Ծնունդ Թաղա-
ժառանգ Մ. Ի. Նիկողայի Ալեք-
սանդրովի. — 26 Եշ. Համբար-
ձուճն քրիստոսի.

21308

Յուլի 6 կիր. եւ Յշ. Երբոր-
դուժիւն եւ Հարեղալուստ.—29
Դշ. Առաքելոցն Պետրոսի եւ Պո-
ղոսի.

Յուլի 22 Ուր. Անուանակոչու-
թիւն Վեհ. Կայսրուհւոյն Մարիայ
Ֆեօզորովիայի.

Օգոստոս 6 Շք. Վարդավառ.
—30 Գշ. Անուանակոչութիւն
Վեհ. Կայսեր.

Սեպտեմբեր 8 Եշ. Ծնունդ Ս.
Ա՞ճճնի.—14 Գշ. Խաչվերաց.

Հոկտեմբեր 1 Շք. Պաշտպա-
նութիւն Ս. Ա՞ճճնի.—22 Շք. Տօն
Հրաշագործ պատկերի Ս. Ա՞ճճնին
որ ի Խազան.

Նոյեմբեր 14 Բշ. Ծնունդ Վե.
Հափառ Կայսրուհւոյն Ռուսաց.

Դեկտեմբեր 6 Գշ. Նկողաշյուսի
սրանչեւագործ հայրապետին. եւ
Անուանակոչութիւն Թագաժա-
ռանդ Մեծի Խլխանին Նկողայի
Ալեքսանդրովիչ.—25, 26 եւ 27
Կիր., Բշ. եւ Գշ. երեք աւուրք
Ծննդեան Տեառն.

Նոր տար.

Օր Լուսնի.

31 Օր

- 13 1 Շք. զԿ, ք օր պհց. Ծննդ. 4
 Ի ԿԱՂԱՆԻ. ե Ս. Բարս-
 ղի հայրապետին եւ եղբոր
 նորին Գրիգորի նիւսադուլն,
 Սեղբեսարոսի հաովմայ
 հայրապետին եւ Արսայ Եփ-
 րեմի խորին Ասորայ.
- 14 2 Կիր. աժ, ք օր պհց. Ծննդ. 5
- 15 3 Բշ. աԿ, ք օր պհց. Ծննդ. 6
- 16 4 Գշ. բժ, ք օր պհց. Ծննդ. 7
- 17 5 Դշ. բԿ, Ճրագալայց Ծն. եւ 8
 Մկրտութեան քրիստոսի.
 — Նուստապիտի քիւրիայն.
- 18 6 Ի. Բ.— Սառնամանիք. 9
 Ի ԿՐՏՈՒԹԻՒՆ ՔՐԻՍՏՈՍ-
 ՍԻ. — Զբօրհնէի.
- 19 7 Ի. Ուր. դժ, ք օր Ծննդ. 10
 — Յէլեպի Ժողովոյ.

Ն.	ՅՈՒՆՎԱՐ	Լ.
20	8 Շք. դձ, ք որ Ծննդ.	11
21	9 Կիր. դկ, ք որ Ծննդ.	12
22	10 Բշ. աձ, ք որ Ծննդ.	13
23	11 Գշ. ազ, ք որ Ծննդ.	14
24	12 Դշ. բձ, ք որ Ծննդ.	15
	⊕ Լ. Լ. — Ցուրա բամբներ.	
25	13 Եշ. բկ, ք որ Ծն. և Տօն Անուանակոչութեան Ցան.	16
26	14 Ուր. դձ, պահք.	17
27	15 Շք. գկ, Տօն Ծննդեան Ս. Յովհաննու Կարապետին.	18
28	16 Կիր. դձ, Ա զկնի Ծննդ.	19
29	17 Բշ. դկ, Ս. Պետրոսի Հայ- րապետին, Վասայ եղպին և Արիստղոսայ սրկզին.	20
30	18 Գշ. աձ, Ս. Անտոնի, Տրի- փոնի, Պարսամայ և Ոնո- փրիոսի ճինաւորացն.	21
31	19 Դշ. ազ, պահք.	22
	⊕ Վ. Բ. — Փոփոխական.	
1	20 Եշ. բձ, Ս. Թէոդոսի թա. գաւորին և Մանկանցն Ե- փեոսի.	23
2	21 Ուր. բկ, պահք.	24
3	22 Շք. գձ, Ս. Աթանայի և Կեղրի.	25

Ն.	ՅՈՒՆՎԱՐ	Լ.
4	23 Կիր. գկ, Բ. զկնի Ծննդ.	26
5	24 Բշ. դձ, Ս. Կիրակոսի և Յուշիտայ. և Գորգիոսի, Պողոթնոսի և Գրիգորիսի.	27
6	25 Գշ. գկ, Ս. Ասահանայ գողթ- նացւոյ, Եզդինեայ կու- սին. և Հօր նորա Փիլիպ- պոսի, և մօրն Կողթիայ, և երկուցն եղաբոցն Սերգեայ և Ապիստոնի, և երկուց ներքինեացն.	28
7	26 Դշ. աձ, պահք.	29
	⊕ Ծ. Լ. — Չիւնաբեր հողմ.	
8	27 Եշ. ազ, Ս. Եզդինեոսի, Մակարիոսի, Վաշերիոսի, Կանգիսոսի և Ակիւղասայ.	1
9	28 Ուր. բձ, պահք.	2
10	29 Շք. բկ, Ս. Գրիգորի ածբնին.	3
11	30 Կիր. գձ, Գ զկնի Ծննդ.	4
12	31 Բշ. գկ, Ս. Մակարայեց- ւոցն Եղիազարու քհնյին, և Շամունեայ եւ եօթն որդւոց նորին.	5

Մարտի 10

Օր 1 լուսին

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ

Չ 01.

- 13 1 Գշ. դձ, Ս. երկրասասան մարգարեիցն՝ Ովսեայ, Ամովսայ, Միքիայ, Յովելեայ, Աբդիու, Նաուուամայ, Ամրակուամայ, Յովնանու, Սոփանիայ, Անգեայ, Զաքարիայ եւ Մաղաքիայ. 6
- 14 2 Գշ. դհ, պահճք. 7
- 15 3 Եշ. աձ, Ս. Սոփիայ եւ երկից դասերացն՝ Գիսաիսի, Եւլիսի եւ Ագապի (Հաւատոյ, Յաւոյ եւ Սիրոյ). 8
- Ս. Բ. — Յուրա քամիներ.
- 16 4 Ուր. ահ, պահճք, 9
- 17 5 Շր. բձ, Ս. որդւոց եւ թռւանց սրբոյն Գրիգորի լուսաւորչին մերոյ Արիստակիսի, Արթանիսի, Յուս-

Մ. ՓԵՏՐՎԱՐ Լ.

- կան, Գրիգորիսի եւ Դանիելի. 11
- 18 6 Կիր. բհ, Դ զկնի Ծննդ. — Բարեկէտքն Առջնորոց. 11
- 19 7 Բշ. դձ, = օր պհ. Առաջ. 12
- 20 8 Գշ. դհ, Բ օր պհ. Առաջ 13
- 21 9 Եշ. դձ, Գ օր պհ. Առաջ. 14
- 22 10 Եշ. դհ, Դ օր պհ. Առաջ. 15
- ՅԼ. Լ. — Զուարճալի.
- 23 11 Ուր. աձ, Է օր պհ. Առաջ. 16
եւ յիշակ. Յովնանու մարգ.
- 24 12 Շր. ահ, Ս. Սարգսի զօրավարին եւ որդւոյ նորա Մարտիրոսին եւ շորերասան զինուորացն. 17
- 25 13 Կիր. բձ, Ե զկնի Ծննդ. 18
- 26 14 Բշ. բհ, ՏԵԱՌՆԸՆԴԱՍԱԸ. 19
- 27 15 Գշ. դձ, Ս. Ատովմանց զօրավարացն եւ Սոփիասեանց վկայիցն. 20
- 28 16 Գշ. դհ, պահճք. 21
- 1 17 Եշ. դձ, Ս. Ոսկեանց քահանայից. 22

Ն.	ՓԵՏՐՎԱՐ	Լ.
	Շ Ա. Բ. — Տաք եղանակ.	
2 18	Ուր. դկ, պահք	23
3 19	Շբ. աձ. Ս. Սահակապարթևի հայրապետին մերոյ	24
4 20	Կիր. աղ, Զ զկնի Ծննդ.	25
5 21	Բշ. բձ, Ս. Մարկոսի եպոսի, Պիոնի քահանային Կիւրղի եւ Բենիամինի սարկաւացի. եւ սրբոց վկայիցն Աբղմանհի, Որմզդանայ եւ Սայինի.	26
6 22	Գշ. բկ, Ս. Ղեւոնդեանց քահանայից.	27
7 23	Դշ. դձ. պահք.	28
8 24	Եշ. գկ. Ս. Վարդանանց զօրավարացն մերոց՝ 1026 վկայիցն, որք կատարեցան ի մեծ պատերազմին. — Ի Տօն Աղդային.	29
9 25	Ուր. դձ, պահք.	30
	Շ Ծ. Լ. — Փոփոխական.	
10 26	Շբ. դկ. Կոնստանդնուպոլսոյ սուրբ Ժողովոյն՝ 150 հայրապետացն. (Յերեկոյին ծածկի սեղանն վա-	1

Ն.	ՓԵՏՐՎԱՐ	Լ.
	բաղուրաւ՝ ի յիշատակարասքամանն Ադամայ ի Դրախտէն).	
11 27	Կիր. դկ. Բուճ բարեկենդան.	2
12 28	Բշ. աձ, — օր մեծի պհց.	3
		
31 ՕՐ.		
13 1	Գշ. աղ, Բ օր մ. պհ.	4
14 2	Դշ. բձ, Է օր մ. պհ.	5
15 3	Եշ. բկ, Դ օր մ. պ.	6
16 4	Ուր. դձ, Ե օր մ. պհ.	7
17 5	Շբ. գկ, Զ օր մ. պհց. և Ս. Թեոդորոսի զօրավարին.	8
	Շ Ա. Բ. — Ամպամած.	
18 6	Կիր. դձ, Բ քառանորդ. պ.	9
19 7	Բշ. դկ, Է օր մ. պհ.	10

Ն. ՄԱՐՏ Լ

- 20 8 ԳԶ. աձ, ի օր մ. պճց. 11
Գարնանամուտ եւ հասարակած, որով լինի ախ եւ զիշեր հաւասար.
- 21 9 ԴԶ. ազ, ի օր մ. պ. 12
- 22 10 ԵԶ. բձ, ի օր մ. պճ. 13
- 23 11 Ուր. բզ, ի օր մ. պճ. 14
- 24 12 Շբ. գձ, ի օր մ. պ. և Ս. 15
Կիրոզի եղմի հյրպտին, և մօր նորա Աննայի.

⊕ Լ. Լ. — Յուրաբարներ.

- 25 13 Կիր. գզ, Գ քառասն. պճ. 16
Անառակին.
- 26 14 ԲԶ. գձ, ի օր մեծի պճց. 17
- 27 15 ԳԶ. գզ, ի օր մ. պճ. 18
- 28 16 ԴԶ. աձ, ի օր մ. պճ. 19
- 29 17 ԵԶ. ազ, ի օր մ. պճ. 20
- 30 18 Ուր. բձ, ի օր մ. պճ. 21
- 31 19 Շբ. բզ, ի օր մեծի պճց. 22
և սրբոյն Յովհաննու եղմի հյրպտին, և սրց հյրպտոցն մերոց Յովհան. Օձնեցւոյն, Յովհաննու Որոտնեցւոյն և Գրիգորի Յաթեւացւոյն.

Ն. ՄԱՐՏ Լ

- Վ. Բ. — Փոփոխական.
- 1 20 Կիր. գձ, Դ քառասն. պճց. 23
Տնակտին.
- 2 21 ԲԶ. գզ, ի օր մ. պճ. 24
- 3 22 ԳԶ. գձ, ի օր մ. պճ. 25
- 4 23 ԿԶ. գզ, ի օր մ. պճ. 26
- 5 24 ԵԶ. աձ, ի օր մ. պճ. 27
- 6 25 Ուր. ազ, ի օր մ. պճ. 28
- 7 26 Շբ. բձ, ի օր մ. պ. և Ս. 29
մանկանցն քառասնից. որք ի Սերաստիա կատարեցան.

Օ. Լ. — Չուարձալի.

- 8 27 Կիր. բզ, Ե քառասն. պճց. 1
Դասուտորին.
- 9 28 ԲԶ. գձ, ի օր մ. պճց. 2
- 10 29 ԳԶ. գզ, լ օր մ. պ. 3
- 11 30 ԴԶ. գձ, լ օր մ. պճ. 4
- 12 31 ԵԶ. գզ, լ օր մ. պճ. 5

ԱՊՐԻԼ

Ն.	Լ.
շատակ գլխատման սրբոյն Յովհաննու Մկրտչին	
6 24	ԲԿ. Նոր կիր. ԴԿ, Կրկնա- 29 դատելի.
7 25	ԲԶ. աձ, Բ օր յինանց. 30
● Ծ. Լ. — Թաց եղանակ.	
8 26	ԳԶ. աԿ, Ժ օր յինանց. 1
9 27	Ժ ԴԶ. Բձ, Ժ= օր յինանց. 2
10 28	ԵԶ. ԲԿ, ԺԲ օր յինանց. 3
11 29	Ուր. Գձ, ԺԳ օր յինանց. 4
12 30	Շր. ԳԿ, ԺԴ օր յինանց. 5

31 օր.

13	1 ԳԿ. Կիր. Գձ, Աշխարհա- 6 մատրան, որ է Կանաչ կիր.
14	2 ԲԶ. ԳԿ, ԺԶ օր յինանց. 7
15	3 ԳԶ. աձ, ԺԷ օր յինանց. 8

ՄԱՅԻՍ

Ն.	Լ.
ՍԱ. Բ. — Տարս քամիներ.	
16	4 ԳԶ. աԿ, ԺԸ օր յինանց. 9
17	5 ԵԶ. Բձ, ԺԹ օր յինանց. 10
18	6 Ուր. ԲԿ, Ժ օր յինանց. 11
19	7 Շբ. Գձ, Ժ= օր յինանց. 12
20	8 ԵԿ. Կիր. ԳԿ, Չորրորդ, որ 13 և Կարմիր կիր.
21	9 ԲԶ. Գձ, ԺԳ օր յինանց. 14
22 10	ԳԶ. ԳԿ, ԺԴ օր յինանց. 15
⊙ Լ. Լ. — Փոփոխական.	
23 11	ԳԶ. աձ, ԺԵ օր յինանց. 16
24 12	ԵԶ. աԿ, ԺԿ օր յինանց. 17
25 13	Ուր. Բձ, ԺԶ օր յինանց. 18
26 14	Շբ. ԲԿ, ԺԷ օր յինանց. 19
27 15	ԵԿ. Կիր. Գձ, Տ Օ Ն Ե- 20 րեխՄԱՆ ՍՐԲ. ԽԱԶԻՆ.
28 16	ԲԶ. ԳԿ, Լ օր յինանց. 21
29 17	ԳԶ. Գձ, Լ= օր յինանց. 22
ՄԱ. Բ. — Թաց եղանակ.	
30 18	ԴԶ. ԳԿ, ԼԲ օր յինանց. 23
31 19	ԵԶ. աձ, ԼԳ օր յինանց. 24
1 20	Ուր. աԿ, ԼԴ օր յինանց. 25
2 21	Շբ. Բձ, ԼԵ օր յինանց. 26

Ն.	ՅՈՒՆԻՍ	Լ.
27	15 ԴԸ բկ, պահ.բ.	22
	Շ Ա. Բ.—Փոփոխական.	
28	16 ԵԸ գձ, Ս. Յովհաննու կրպտին և ԱԹանազինեայ եպոսին.	23
29	17 Ուր. գկ, պահ.բ.	24
30	18 Ժ Շբ. գձ, Ս. Գրիգորի ԼՈՒՍԱԿՈՐԶԻՆ մերոյ ելնի վիրապէն.	25
1	19 Կիր. գկ, Բ զկնի Հողեգալուստեան. ՏՕՆ ԿԱԹՈՂԻԿԵ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՍՐԻՈՅ ԵՋՄԻԵԾՆԵՒ, զոր կարգեաց Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչն մեր՝ յեւանելն ի վիրապէն.	26
2	20 ԲԸ աձ, Ս. մանկ. Բեթ-զեհեմի, Ակակիոսի վկային, Մովկիմայ քհնյին և Կողբատիոսի զինաւորին.	27
3	21 ԳԸ ակ, Ս. կուսանացն Նունեայ եւ Մանեայ.	28
4	22 ԴԸ բձ, պահ.բ.	29
5	23 ԵԸ բկ, Ս. Իշխանացն՝ Սահակայ և Յովսեփայ, և Ս. Վկ. Սարգսի եւ Բաբոսի.	30

Ն.	ՅՈՒՆԻՍ	Լ.
	Շ Ծ. Լ.—Բարեխառն.	
6	24 Ուր. գձ, պահ.բ.	1
7	25 Շբ. գկ, Ս. Ներսեսի մեծի Հյրպտին մերոյ եւ Խաղայ եպոսին.	2
8	26 Կիր. գձ. Գ զկնի Հող.— Բարեխառն Լուսաւորչի պահ.	3
9	27 ԲԸ գկ, պահ.բ. Ս. Եպիփանուս Կիպրացւոյն, Բարեւայ Հյրպտին եւ Երից աշակերտաց նորին.	4
10	28 ԳԸ աձ, պահ.բ. Ս. Կոստանդիանոսի Թագաւորին և Տօր նորա Հեղինեայ.	5
11	29 ԴԸ ակ, պահ.բ.	6
12	30 ԵԸ բձ, պահ.բ. Ս. Թէոդոտոնի գաղատացւոյն, Թաւրիւեայ բժշկին, և 7 կուսանացն՝ որք յԱնկիւրիա կատարեցան	7
	Շ Ա. Բ.—Տեղ տեղ անձրեւ.	

Նոր տոմար.

Օր Լուսնի.

31 օր.

13	1	Ուրբ. բզ, պահ.բ.	8
14	2	Ժ Շբ. դձ, ԳԻՒՅ ՆԸՇ. ԽԱՐԱՑ Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ.	9
15	3	Կիր. գզ, Գ զկնի Հոգե- դալտեան.	10
16	4	Բշ. դձ, Ս. վկ. Անտոնի- նոսի, Թեոփիլոսի, Անիբ. տոսի և Փոսինոսի.	11
17	5	Գշ. գզ, Ս. Դանիելի մրգ. և երից մանկանցն.	12
18	6	Դշ. աձ, պահ.բ.	13
19	7	Եշ. ազ, Ս. Թարգմանչացն մերոց Սահակայ և Մես- րոբայ.	14
20	8	Ուրբ. բձ, պահ.բ.	15

⊙ Լ. Լ. — Փոփոխական.

Ն.

ՅՈՒՆԻՍ

Լ.

21	9	Շբ. բզ, Ս. Տրդատայ Թա- դաւորին մերոյ, և Աշխեն արկնոն և Խոսրովիդիտայն.	16
22	10	Կիր. դձ, Ե, զկնի Հոգե- դալտեան. ԳԻՒՅ ՏՓՈՑ Ս. ԱՍՏՈՒՆՄԱՄՆԻ.	17
23	11	Բշ. գզ, Ս. Կալիսարատոսի և 49 վկ. և Գունկիանոսի քահանային.	18
24	12	Գշ. դձ, Ս. Զարարիայ մրգ.	19
25	13	Դշ. գզ, պահ.բ.	20
26	14	Եշ. աձ, Ս. Եղիսէի մարգ.	21
27	15	Ուրբ. ազ, պահ.բ.	22

⊙ վ. Գ. Զուարճալի.

28	16	Շբ. բձ, Ս. երկուտասան Առաքելոցն Քրի. և Ս. Պո- շոսի երեքուտասան. առաք.	23
29	17	Կիր. բզ, Զ զկնի Հոգեգ. — Բարեխնդոս վարդապետ պահոց.	24
30	18	Բշ. գձ, ա օր պհ.ց. վարդ.	25
31	19	Գշ. գզ, Բ օր պհ.ց. վարդ.	26
	20	Դշ. գձ, Գ օր պհ.ց. վարդ.	27
	21	Եշ. գզ, Դ օր պհ.ց. վարդ.	28
	22	Ուրբ. աձ, Ե օր պհ.ց. վարդ.	29

Ն.	ՅՈՒՆԻՍ	Լ.
	● Ծ. Լ. — Տեղ տեղ անձրեւ.	
4 23	Շր. աղ, Յիշտկ. տապա- նակին հնոյ և տօն նորոյս Ս. եկեղեցւոյ. Ն—ալ—դի+	1
5 24	Կիր. բձ, ՎԱՐԴԱՎԱՌ.	2
6 25	Ի Բշ. բկ, Բ Եր Վ. — Յի- շտ—ի Դրեւոյ.	3
7 26	Գշ. գձ, Զ Եր վարդ.	4
8 27	Գշ. գկ, պահ.բ.	5
9 28	Եշ. գձ, Ս. Եսայեայ մրդ.	6
10 29	Ուր. գկ, պահ.բ.	7
11 30	Շր. աձ, Ս. Թաղէոսի ա- ռարելոյն մերոյ և Սան- դրիսոյ կուսին.	8
	Ս Բ. — Բարեխառն.	
12 31	Կիր. աղ, Բ շինի վարդ.	9

Նոր տարի.	ՍԱՅՍԻԴՈ	Օր Լուսնի.
	ՕԳՈՍՏՈՍ	
	31 Օր.	
13 1	Բշ. բձ, Ս. Կիպրիանոսի եպօսին. և 45 վկ. և սրց. կուսանացն Յուստիանեայ, Եւփիմեայ և Քրիստինեայ.	10
14 2	Գշ. բկ, Ս. Աթանաղիենեայ եպօսին և տասն աշակերտացն և հինգ վկայիցն.	11
15 3	Գշ. գձ, պահ.բ.	12
16 4	Եշ. գկ, Ս. Նախահարցն, Ադամայ, Աբելի, Սեթայ, Ենոփայ, Ենոփայ, Նոյի, Մեղքիսեղեկի, Աբրահամու, Իսահակայ, Յակովբայ, Յովսեփայ, Մովսեսի, Ահարոնի, Եղիազարու, Յեսուայ, Սամուէլի, Սամսոնի, Յեփթայեայ, Բարակայ, Գեղէոնի և այլոց Ս. նիհարց.	13

ՕԳՈՍՏՈՍ

Լ.

- 17 5 Ուր. դձ, պահ.բ. 14
- 18 6 Շբ. գկ, Եփեսոսի Ս. Ժո. 15
դովոյն 200 հայրապետացն.
- ⊙ Լ. Լ. — Փայլակ եւ անձրեւ.
- 19 7 Կեր. աձ, Գ, զկնի վարդ. 16
Բարեխնայութիւնս զսոսրքս Ս. Գրքս զԵսայի Գլ ԳՅ.
- 20 8 Բշ. աղ, ո օր պհ. Աճճնի. 17
- 21 9 Գշ. բձ, ք օր պհ. Աճճնի. 18
- 22 10 Գշ. բղ, ք օր պհ. Աճճնի. 19
- 23 11 Եշ. գձ, ք օր պհ. Աճճնի. 20
Բար. Գրքս զԵսայի Գլ ԳՅ. 1333 Բ.
- 24 12 Ուր. գկ, Ե օր պհ. Աճճնի. 21
- 25 13 Շբ. դձ, Տօն Շողակաթի 22
Ս. Էջմիածնի. Ն. Գրքս զԵսայի Գլ ԳՅ.
- ⊕ Ա. Բ. — Բարեխնայ.
- 26 14 Կեր. գկ. Ա Ս. Ա. Ս. Ս. Ս. Ս. 23
սուրբ Աստուածածնի.
- 27 15 Ժ Բշ. աձ, ք օր վեր. — 24
Յիսուսի Գրքս զԵսայի Գլ ԳՅ.
- 28 16 Գշ. աղ, ք օր վեր. 25
- 29 17 Գշ. բձ, ք օր վեր. պհ.բ. 26
- 30 18 Եշ. բղ, Ե օր վերափ. 27

ՕԳՈՍՏՈՍ

Լ.

- 31 19 Ուր. գձ, շ օր վեր. պհ. 28
- 1 20 Շբ. գկ, Ե օր վերափ. 29
- ⊙ Ծ. Լ. — Որոտուսն եւ
խառնակ
- 2 21 Կեր. դձ, շ օր վերափ. 1
- 3 22 Բշ. գկ, ք օր վերափ. 2
- 4 23 Գշ. աձ, Ս. Յովակիմայ և
Աննայի ծնողաց Ս. Աճճնի.
Ե կանանցն իւղաբերից. 3
- 5 24 Գշ. աղ, պահ.բ. 4
- 6 25 Եշ. բձ, Ս. Երեմիայ մրդ. 5
- 7 26 Ուր. բղ, պահ.բ. 6
- 8 27 Շբ. գձ, Ս. առաք. Թով-
մայի, Յակոբայ և Շմաւոնի. 7
- 9 28 Կեր. գկ, Գ զկնի վերափ. 8
Գիւտ դուռայ Ս. Աճճնի.
- ⊙ Ա. Բ. — Տեղ տեղ անձրեւ.
- 10 29 Բշ. դձ, Ս. Ստեփանոսի
ուկնեցւոյն, և վկ. Գոհար-
բիւեայ, Ծամբնդոսի, Տու-
քիկոսի և Թասիկոսի. 9
- 11 30 Գշ. գկ, Ս. մարգարեիցն 10
Եղեկիելի, Եղրի և Զաքա-
րիայ հօրն Յովհ. մկրտի.
- 12 31 Գշ. աձ, պահ.բ. — 11

Նոր տարի

Օր Լուսնի.

30 ՕՐ.

- 18 1 ԵՂ. աղ, Ս. Յովհաննու կա. 12
բապեղոսին և Յորայ արգար.
- 14 2 Ուր. բձ, պահճք. 13
- 15 3 Շք. բղ, Նիկիոյ սուրբ ժո. 14
ղովոյն 318 հայրապետացն.
- 16 4 Կիր. գձ, Դ զինի վերափ. 15
— Բարեխնարան Ս. Խաչ
պահոյ.
- ③ Լ. Լ. — Տար քամիներ.
- 17 5 Բշ. գղ, = օր պհ. խաչի. 16
- 18 6 Գշ. գձ, Բ օր պհ. խաչի. 17
- 19 7 Դշ. գղ, Գ օր պհ. խաչի. 18
- 20 8 Ի ԵՂ. աձ, Դ օր պհ. խաչի. 19
Ծ'նՈՒՆԴԻ Ս. ԱՍՏՈՒԱ-
ԾԱԾՆԵՒ Ի յԱՆՆԱՅԷ.
- 21 9 Ուր. աղ, Է օր պհ. խաչի. 20
- 22 10 Շք. բձ, Տօն Եկեղեցւոյ 21
ի նաւակատիս Ս. խաչին.
— Նաւակատի.

Ն.

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Լ.

- 23 11 Կիր. բղ, ԽԱԶՂԵՐԱՅ 22
Ս. Բ. — Փոփոխական.
- Աշնանամուտ և հասարակած. և լինի տիւ և զիշեր հաւասար.
- 24 12 Ի Բշ. գձ, Տօն խաչի. — 23
Յիշարայ Գրեգոր.
- 25 13 Գշ. գղ, Տօն Եկեղեցւոյ. 24
- 26 14 Դշ. գձ, պհ. Տօն Եկեղեց. 25
- 27 15 ԵՂ. գղ, Տօն Եկեղեցւոյ. 26
- 28 16 Ուր. աձ, պհ. Տօն խաչի. 27
- 29 17 Շք. աղ, Տօն խաչի. 28
- 30 18 Կիր. բձ, Բ զինի խաչի. 29
— Բարեխնարան Վարդգէս
Իւրի.
- 1 19 Բշ. բղ, պհ. Ս. Մամա- 30
սայ, Փիլիկոսիմոնի և Սի-
մէոնի սրեւակեցին.
- ③ Ծ. Լ. — Բարեխառն.
- 2 20 Գշ. գձ, պհ. Ս. կուսանաց 1
նացն Փերբոնեայ, Մարիանեայ և Շուշանայ դստեր
Մեծին Վարդանայ.

Ն. ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ Լ.

- 3 21 ԴՆ. դկ, պահք. 2
 - 4 22 ԵՆ. դձ, պհ. Ս. հյրպետցն՝ 3
Բարաղամու, Անթիմոսի և
Երանոսի.
 - 5 23 Ուր. դկ, պահք. 4
 - 6 24 Շբ. աձ, Ս. Գեորգայ զօ- 5
րավարին և Արոկտոսի և
Ռոմանոսի երգեցողին.
 - 7 25 Կիր. աղ, Գ զկնի խաչվ. 6
ՎԱՐԱԳԱՅ Ս. ԽԱԶ.
 - 8 26 ԲՆ. բձ, Ս. Դաւթի գմն. 7
և սրբոց վկայիցն Ղամպէոսի
և Ղամպէուհույն.
 - 9 27 ԳՆ. բկ, Ս. Եւստաթէոսի 8
և կնոջ նորա Թէոպիստեսայ,
և երկուց որդւոցն, և սրբոց
կուսանացն Երմանեսայ և
Ներսասիներեսայ.
- Ս. Բ. — Չուարձալի.
- 10 28 ԴՆ. դձ, պահք. 9
 - 11 29 ԵՆ. դկ, Ս. Իշխանացն՝ Սա- 10
հակայ և Համաղասապայ.
 - 12 30 Ուր. դձ, պահք. 11

Նոր տարի. ՅՈՎՏԵՄԲԵՐ Օր Լուսնի.

31 Օր

- 13 1 Շբ. դկ, Ս. Եօթանասուն- 12
երկու աշակերտացն ՔՍի.
 - 14 2 Կիր. աձ, Դ զկնի խաչվ. 13
 - 15 3 ԲՆ. աղ, Ս. Փոկասու հայ- 14
րավետին և Երանոսի հե-
տեւողի առաքելոցն.
 - 16 4 ԳՆ. բձ, Ս. կուսանացն 15
Թեկղի, Վառվառեսայ և
Պեղաղեսայ.
- ☺ Լ. Լ. — Տեղ տեղ անձրեւ.
- 17 5 ԴՆ. բկ, պահք. 16
 - 18 6 ԵՆ. դձ, Ս. Պանդալէոնի 17
բժշկին, Երմոնէայ քհնյին
և Եւպրաքեսայ կուսին.
 - 19 7 Ուր. դկ, պահք. 18
 - 20 8 Շբ. դձ, Ս. Թարգմանչաց 19
վարդապետացն մերոց Մես-
րոբայ, Եղիշէի, Մովսեսի

Ն.	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ	Լ.
	քերթողին, Դաւթի ան- յաղթ փելիստօփային, Գրի- գորի նարեկացւոյն և Ներ- սիսի կլայեցւոյն.	
21 9	Կիր. ԴԿ, Ե զկնի խաչվ.	20
22 10	Բշ. աձ, Գիւտ նշխարաց Ս. Գրիգորիսի Աշուանից կաթողիկոսի, և Ս. Հարցն Քաթւլոյ, Վարոսի և Թու- մասու, Անտոնի և Կրօնի- դեայ, և եօթն խոտաճա- րակացն՝ որք յիննակնեայ վանն կատարեցան.	21
23 11	Գշ. ակ, Ս. Աւարելոցն Անանիայի, Մատթէի, Ռա- նաբայ, Փելիպպոսի, Յովհ- Շիշայի և Սիղուանոսի.	22
	Ս. Գ. — Փոփոխական.	
24 12	Դշ. բձ, պահք.	23
25 13	Եշ. բկ, Ս. Դիոնեսիոսի արիսպագացւոյն, և սրբոց առաքելոցն Տիմոթէոսի և Տիտոսի.	24
26 14	Ուր. Կձ, պահք.	25

Ն.	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ	Լ.
27 15	Շբ. ԴԿ, Ս. աւետարան- չացն՝ Մատթէոսի, Մարկո- սի, Ղուկասու և Յովհանու.	26
28 16	Կիր. Դձ, Ջ զկնի խաչվ.	27
29 17	Ռշ. ԴԿ, Ս. Ղունկիանոսի Հարիւրապետին՝ որ Հա- ւատաց ի խաչելու թիւնն ՔՍի, Յովսեփայ աստուա- ծահօրն, Յովսեփայ արե- մաթացւոյն, և բարեկա- մին Քրիստոսի Ղազարու, և քերցն նորա Մարթայի և Մարիամու.	28
30 18	Գշ. աձ, Ս. Թէոդոտոնի քահանային և Ջենոնի զինաւորին, և Մակարայ, և Եւդոկեսայ և Ռամելայ.	29
	● Ծ. Լ. — Անխորժ եղանակ.	
31 19	Դշ. ակ, պահք.	1
1 20	Եշ. բձ, Ս. Խարիթեանց, և վկայիցն Արամեայ և Քրիստափորի, և Երկուց կանանցն Կալինիկեայ և Ակիւլինեայ.	2
2 21	Ուր. բկ, պահք.	3

Ն.	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ	Լ.
3	22 Շք. դձ, Ս. Երկուսասան վարդապետ, Յուսեթէոսի, Գիտեստոսի, Սեղրեստոսի, Աթանասի, Կիւրղի երուսաղէմացւոյն, Եփրեմի խորին Ասորոյ, Բարսղի կեսարացւոյն, Գրիգորի Նիւսացւոյն, Գրիգորի Աստուածարանին, Եպիփանոս Կիւրացւոյն, Յովհաննու ոսկերերանին և Կիւրղի Աղեքսանդրացւոյն.	4
4	23 Կիր. դԿ, Է զկնի խաչվ. — ԳԻԻՏ ԽԱՉ.	5
5	24 Բշ. դձ, Ս. Անաստասայ քահանային, Աւարոսի և Թէոդորիտայ և որդւոց նորա, Էւ որոց ընդ նմա կատարեցան.	6
6	25 Գշ. դԿ, Ս. Հիպիոբեանց, որք ի Սամուսատ կատարեցան.	7
7	26 Դշ. աձ, պահք. Ս. Բ.— Յրտաշուռնշ հողմ.	8
8	27 Եշ. աԿ, Ս. Սէերիանոսի սերաստացւոյն, Բարեւայ ծերոյն և 84 աշակ. նորին.	9

Ն.	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ	Լ.
9	28 Ուր. բձ, պահք.	10
10	29 Շք. բԿ, Ս. Յովհաննու Ոսկերեան հայրապետին.	11
11	30 Կիր. դձ, Ը զկնի խաչին.	12
12	31 Բշ. դԿ, Ս. Ստեփանոսի Հռովմայ հայրապետին, և քահանայից և սարկուզաց և ժողովրդոց.	13
		
		
30 ՕՐ.		
13	1 Գշ. դձ, Ս. Ակիփսիմեայ Եպիս., Յովսեփայ քահան., Այիթաւայ սարկուզին և Պղատանի վկային.	14
14	2 Դշ. դԿ, պահք.	15
		

Ն.	ՆՈՅՆՄԻՆԻՐ	Լ.
15	3 Եւ. աձ, Ս. Հայրապետացն Մեարոփանոսի, Աշէքսանդրոսի և Պողոսի խոստովանողին. և սրց նոսարացն՝ Մարկիանոսի և Մարտիրոնի.	16
16	4 Ուր. աղ, պահճք.	17
17	5 Շք. բձ, Ս. Հրեշտակապետացն՝ Գարրիելի և Միքայելի, և ամենայն երկնային զօրաց.	18
18	6 Կիր. բկ, Թ. զկնի խաչվ.	19
19	7 Բշ. գձ, Ս. Մեկիտոսի Անտիոքայ Հայրապ., Գրիմասայ եգիպ. և միւս Մեկիտոսի, եպիսկոպ. Բուրայ քահ. և Շինու սարկաւազին.	20
20	8 Գշ. գկ, Ս. Գեմետրեայ վկ. և Բասիլիսկոսի բճնյին.	21
21	9 Գշ. գձ, պահճք.	22
	Ս. Բ. — Տեղ տեղ ձիւն.	
22	10 Եւ. գկ, Ս. Գուրիասայ, Սամենասայ, և Աբիրայ սարկ., Ռոմանոսի միայնակեցին, Մանկանն խոստով. և Հիւսիքոսի զինաւորին.	23

Ն.	ՆՈՅՆՄԻՆԻՐ	Լ.
23	11 Ուր. աձ, պահճք.	24
24	12 Շք. աղ, Ս. Առաքելոցն Անդրէի և Փիլիպոսի.	25
25	13 Կիր. բձ, Ժ. զկնի խաչվ.	26
26	14 Բշ. բկ, Ս. Անդրէի զօրավարին և բանակի նորին, և Կալինիկոսի և Դոմետեայ վկայիցն.	27
27	15 Գշ. գձ. Ս. Անդրիանոսի և կնոջն Անաստայ և Թեոդորոսի և Ելեւթիւրոսի վկայիցն.	28
28	16 Գշ. գկ, պահճք.	29
29	17 Եւ. գձ, Ս. Աբրահամու և խորենայ, և անարծաթ բժշկացն Կողմայի և Գամանոսի, և Ասուուածասրոյ վկային.	30
	Ս. Լ. — Փոփոխական.	
30	18 Ուր. գկ, պահճք.	1
1	19 Շք. աձ, Ամենայն սրբոց, հնոց և նորոց, յայտից և անյայտից.	2
2	20 Կիր. աղ, ԺԱ. զկնի խաչին. — Բարեկէնքան Յիսնալի պահճք.	3

Ն.	ՆՈՅՆԱՐԵՐ	Լ.
3 21	Բշ. բձ, = օր յիսն. պհց. — ԸՆԾԱՅՈՒՄՆ Ս՝ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ Ի ՏԱՃԱՐԸՆ.	4
4 22	Գշ. բկ, Բ օր յիսն. պհց.	5
5 23	Դշ. դձ, Գ օր յիսն. պհց.	6
6 24	Եշ. զկ, Դ օր յիսն. պհց.	7
7 25	Ուր. դձ. Ե օր յիսն. պհց.	8
D Ա. Զ. — Բարեխառն.		
8 26	Շբ. զկ, Ս. Գրիգորի սբանչեւագործին, Նիկողայոսի հայրապետին եւ Միւռանայ եպիսկոպոսին.	9
9 27	Վիր. աձ, Ա Յիսնակաց.	10
10 28	Բշ. ակ, Ս. կուսանացն Յուլիաննայ եւ Վասիլուհայ.	11
11 29	Գշ. բձ, Ս. Ղուկիանոսի բճնին, Տարագրոսի, Պրոբոսի, Անդրանիկոսի եւ Ոնեսիմնայ, եւ այլոց աշակերտացն Պօղոսի.	12
12 30	Դշ. բկ, պահք.	13

Նոր ամիս.	ՆՈՅՆԱՐԵՐ	Օր Լուսնի.
31 ՕՐ.		
13	1 Եշ. դձ, Ս. Կղերմայ հայրապետին եւ Բագարատայ Տառնենայ եպիսկոպոսին.	14
14	2 Ուր. գկ, պահք.	15
⊙ Լ. Լ. — Անձրն եւ ցուրտ.		
15	3 Շբ. դձ, Ս. Առաքելոցն եւ առաջին լուսաւորչացն մերոց Թադէոսի եւ Բարթողոմէոսի.	16
16	4 Վիր. զկ, Բ Յիսնակաց.	17
17	5 Բշ. աձ, Ս. Գեներիոսի եպոսին եւ Մերկեռիոսի զինաւորին, եւ Յակովկայ եւ Իրաւափառայ.	18
18	6 Գշ. ակ, Նախավկայ անդրանիկ թագաւորին մերոյ սղն Աբգարու.	19
19	7 Դշ. բձ, պահք.	20

Ն. ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ Լ.

20 8 Եւ. ըկ, Ս Հարցն եգիպ- 21
տացւոց՝ Պօշոտի, Պօշայ,
Մակարայ, Եւազրի, Յով-
հաննու զբեցւոյն, Յովհան-
նու կարճահասակին, Նե-
ղոսի, Արսենի, Սիսիանու,
Դանիելի, Սրապիոնի, Մա-
կարիոսի, Պիմենի եւ այլոց
սրբոց Հարց.

21 9 Ի՛ Ռ.բ. գ՛ձ, ՅԼՈՒԹԻՒՒՆ 22
Ս. Ա՛ԾԱԾ՛ՆԻ Ի ՅԱՆՆ-
ՆԱՅԻ.

Շ Վ. Բ.— Բարեխառն.

22 10 Շբ զկ, Ս. Նիկողայոսի 23
սրանչեւադործ Հյրպետին.
Չմեռնամուտ եւ արեւա-
դարձ Այծեղջեր. ցերեկն ըս-
կանի երկարել եւ զիշերն
կարճանալ.

23 11 Կիր. գ՛ձ, Գ Յիսնակաց. — 24
Բարեխառն Ս. Յովհ. Գոյ-
ղայ.

24 12 Բշ. զկ. պ՛հ. Ս. Մինասայ, 25
Երմոզինեայ, Եւգրափոսի,
եւ կամաւոր աղքատացն՝
Յովհան. և Ալեքսիանոսի.

Ն. ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ Լ.

25 13 Գշ. աձ. պ՛հ. Ս. Կոռնելիոսի 26
Հարիւրապետին եւ Շմա-
ւոնի ազգականին ԲՍԻ,
որ խաչեցաւ յերուսաղէմ,
Պօղիկարպոսի՝ Հայրապե-
տին Չիլուանիոյ և վկայիցն
որք յարեւելս կառարեցան.

26 14 Գշ. ակ, պա՛հ.բ. 27
27 15 Եւ. բձ. պ՛հ.բ. Ս. Եւստրա- 28
տիոսի, Օգոսնտիոսի, Եւ-
գինէոսի, Ուրբեստեոսի եւ
Մարդարիոսի.

28 16 Ռ.բ. ըկ, պա՛հ.բ. 29
29 17 Շբ. գ՛ձ. Ս. Յակոբայ Մրծ. 30
ընայ Հայրապետին, Մա-
րուգէի ճգնաւորին եւ Մե-
լիտոսի եպիսկոպոսին.

Շ Ծ. Լ.— Անխորժ եղանակ.

30 18 Կիր. գկ. Դ Յիսնակաց. 1
31 19 Բշ. գձ. Ս. Հայրապետացն՝ 2
Իգնատիոսի և Արդէի.

1 20 Գշ. զկ, Մարութայի և 3
Թէոպոմպոսի եպոսոսն, և
Իւէոյիւայ վկային, եւ չորից
զինուորացն՝ Բաստի, Եւ-

ԻԵՍՏԵՄԻԵՐ

Ն.		Լ.
	սերի, Եւտիբի եւ Բասի- լիդեայ	
2 21	ԴԸ. աձ, պահ.բ.	4
3 22	ԵԸ. ահ, Ս Կոստանացն՝ Ինդոս եւ Դոմնայի, եւ Դղերիկոսի բՆյիկն, եւ եր- կուց բիւրուցն՝ որք պրե- ցան յեկեղեցին Նիկոմի- դացուց.	5
4 23	Ուր. բձ. պահ.բ.	6
5 24	Շբ. բհ, Ս. Դաւթի մար- գարէին եւ Յակոբայ առա- քելոյն.	7
6 25	Կիր. գձ, Ե Յիանակաց. Ս. Բ. — Ձիւնաբեր հողմ.	8
7 26	ԲՅ. գհ, Ս. Ստեփանոսինա- խավկային եւ առաջին մար- տիրոսին.	9
8 27	ԳԸ. գձ, Ս. առաքելոցն Պետրոսի եւ Պողոսի.	10
9 28	ԴԸ. գհ, պահ.բ.	11
10 29	ԵԸ. աձ, Ս. որդւոյն Որոս- ման՝ Յակոբայ առաքելոյն եւ Յովհաննու աւետարնչին. — Բարիխնիոսն Ծննդ. Կոչ.	12
11 30	Ուր. ահ, = օր պհց. Ծն.	13
12 31	Շբ. բձ, Բ օր պհց. Ծն.	14

Գ Ա Ր Ր Ի Ի Է Լ

Ա Ր Գ Ե Պ Ի Ս Կ Ո Պ Ո Ս

Ա Յ Վ Ա Ջ Ե Ա Ն

† 8 Ապրիլ 1880.

Պարոս նշանաւոր հայկազանց
մէկն էր Գաբրիէլ Արքեպիս-
կոսոս Այվազկանը*), որ ծնաւ Խրի-
մաւ Թեոդոսիա քաղաքին մէջ 1812
Թուականին մայիսի 10-ին: Գաբ-

*) Մի 1882 թուականի բառարանայ
օրացուցին մէջ որպէս լի Այվազկան Գաբ-
րիէլ Արքեպիսկոսոսի բառարանին վերա-
բերութիւնը, այս դարի որոշուածութիւն
անկէն, իւր քրտնանալու լատարանութիւն
մեր ազգայնաց ծանօթ, հանգստեւ Միքայ-
լէլ Մալխանքիանի վերաբերութիւնը որը-
նի հանդիսէն վերաբերութիւնը. բայց որով
որն լատարանութիւնն առաջինը ընդուն-
ալ Այվազկանի հայկերէն վերաբերութիւն
ալանէն, առաջի ազգայնաց թոյնանալու
զննանելով Մալխանքիանի զալ որ-
ոսան թագուցին:

րիւլը իւր մանկութեան ժամանակէն ազգային արարողութեանց ու ժամերգութեանց մեծ սէր ցուցընելով՝ թէեւ բաւական յառաջագէտ եղաւ թէոզոսիւրյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ դպիրներուն մէջ, բայց նորա հայրը, Աոստանդին Սյվազովսկիյ (Հոովմէական հայ՝ կարգուած լուսաւորչական հայուհւոյ հետ) տեսնելով որ դւոյն ընդունակութիւնը՝ ուղեց որ լաւ դաստիարակի մը յանձնէ զինքը: Եւ որովհետեւ Աոստանդինը նիւթական կողմանէ չքաւոր էր, ժամանակին անուանի Արեւիչխանեցի Մանուէլ վարդապետին մօտ դնաց (որ խարասուբազարի Ս. Խաչ վանքին մէջ վանահայր էր) եւ խնդրեց որ իրեն քովն առնու Քարբիէլը՝ իբրեւ որդեգիր եւ պէտք եղած ուսումը սովորեցընէ իրեն. եւ երբ նա զանազան պատճառներով չուզեց ընդունել պատանեակը, Աոստանդինը տարաւ նորան Բժշկեան Հ. Մինաս (հայ հոովմէական) վարդապետին մօտ, որոյ գիտութեան համբաւը արդէն տարածուած էր Խրիմու մէջ: Աւերջինս սիրով կընդունի պատանին, կը խնամէ, կսովորեցընէ տարուկէս ժամանակ եւ յետոյ՝ 1826-ին Աննետոյ Մխիթարեան վանքը կուղարկէ:

Քարբիէլ պատանին այնտեղ ամբողջ 17 տարի կինաւով, վարդապետ ձեռնադրուելէն յետոյ՝ քանի մի ամսուան համար իւր հայրենիքը (Սրբմ) կղանայ, յետոյ դարձեալ Աննետիկ կերթայ, ուր աւելի եռանդով կաշխատի զբաւոր երկասիրութիւններու եւ վանքին երկու ուսումնարանաց մէջ զասատուութիւն անելու. կհիմնէ եւ վեց տարի յառաջ կտանի Բազմա վէպ օրագրին խմբագրապետութիւնը (որ մինչեւ ցայժեւ կը շարունակուի), միաբանութեան արքային կամ վանահօրը վեց խորհրդածկաններէն մէկը կլինի եւ միանգամայն ատենադպիր կընտրուի, եւ այն պաշտօններուն ու աշխատութիւններուն ժամանակը, 1848-ին՝ միաբանութենէն Փարիզ կուղարկուի, իբրեւ դաստիարակ եւ տեսուչ տեղւոյն Մուրատեան վարժարանին:

Այնտեղ երեք տարի անխոնջ աշխատութեամբ Մուրատեան վարժարանին բարեկարգութեանը եւ ծաղկելուն մեծ փոյթ կունենայ՝ բարեյիշատակ թէոզորեան Սարգիս եւ Գաւֆայեան Ամբրոսիոս դիտնական վարդապետաց հետ միասին: Բայց որովհետեւ Սյվազեանի եւ նորա երկու ընկերաց ուղղութիւնն այն էր,

որ իրենց յանձնած հայ պատանիները ազգային հոգեով դաստիարակեն, որով եւ կարելւոյն չափ հեռու պահեն պապական խմորէն, շատ ժամանակ չանցնի՛ր՝ այդ մասին իրենց պապական հակառակորդները կունենան, որով այն երեք վարդապետները կըստանուն Մխիթարեաններէն, Ս. Էջմիածնի իրաւասութեան տակ կը մտնեն եւ 1857-ին Փարիզու մէջ Հայ-Վաղարշ վարժարանը կը անան, յորում 70-էն աւելի աշակերտներ կունենան աշխարհիս զանազան կողմերէն. եւ որպէս զի նոցա գործունէութիւնը յայտնի լինի ազգայնոց՝ կսկսեն Մուսայ Արտաշէ լրագիրը եւ ուրիշ զրբքեր հրատարակել:

Բայց որովհետեւ քիչ ժամանակի մէջ այն երեք վարդապետաց սկսած եռանդուն գործունէութիւնը մեծ վշտաս կուտայ Մուրատեան վարժարանին, վասն զի այնուդէն շատ աշակերտներ կեննու-ու Հայկազեան վարժարանը կը մտնեն, պապականները՝ վրէժխնդրութեան մտքով՝ փոզով ու գրով « յաճեալ ընդ ծով եւ ընդ ցամաք » ամենայն շանք կգործադրեն որ վնասն այն վարդապետներու ձեռնարկութեանը եւ, զժբախդաբար, կյաջողին: Այն ձախորդութիւններու

առաջն առնելու համար՝ երեք վարդապետները (որոց հետ միացած էր արդէն նաեւ շարորդը— խորէն վարդապետ Գալֆայեան, այժմ արքեպիսկոպոս) ոչ Տաճկաստանի Հայոց եւ ոչ Փարիզու տաճկաց դեսպանի կողմանէ պէտք եղած օգնութիւնը դտնելով՝ նոցանէ մէկը՝ Գաբրիէլ վարդապետ Այվազեան, իբրեւ Ռուսաց հպատակ՝ Փարիզու ուսաց դեսպանին պաշտօնաւնութեանը կդիմէ (որ այն ժամանակը Ախսէլեյ կոմսն էր) եւ սա խորհուրդ կուտայ, իբրեւ միայնակ միջոց, այն պապականաց որոգայթներէն ազատելու համար՝ նոր ուսուցմարան բանալ Հարաւային Ռուսաստանի մէջ, եւ անով թէ՛ Հայկազեան վարժարանին օգնել եւ թէ՛ Ռուսաց տէրութեան հովանաւորութեամբը ասպհով կերպով մեր ազգի մանկանց դաստիարակութեանը պարապել: Այդ խորհուրդէն յետոյ Գաբրիէլ վարդապետը երկու օրուան մէջ Ֆրանսերէն լիզուով գրի կանցնէ իւր դիտաւորութիւնը եւ Ախսէլեյ կոմսին կուտայ, որով քիչ ժամանակէն Ռուսաց կայսեր հաճութիւնը ստանալով՝ իսկոյն Պօլսոյ վերայէն Թէոդոսիա կվերադառնայ, անկից Պետերբուրգ կանցնէ, կայսերական հրա-

մանաւ Նախիջկեանի եւ Բեսսարաբիոյ վիճակին առաջնորդութիւնը կընդունի եւ քիչ ժամանակէն բարեկիշատակ խալիբեան Յարութիւն աղային նուիրած 50,000 բուրլի փողովը 1858 թուականին խալիբեան ուսումնարանը կընայ թէոդոսիոյ մէջ:

Այն ուսումնարանը քանի մի տարուան մէջ (1858—64) Տէրութեան կողմանէ մեծամեծ արտօնութիւններ ստանալով՝ հսկայաքայլ կերպով յառաջ կերթայ, այդ պատճառաւ իսկ Տաճկաստանցի, գլխաւորապէս Կոստանդնուպօլսոյ հայերը իրենց որդիքը խալիբեան ուսումնարանը կը զընեն, որով ինքն ըստ ինքեան Փարիզու «Հայկազեան» վարժարանը կփակուի*):

*) Այդ ժամանակէն իսկ Այլազեանի հետ թիւարարեան Սարգիս մեծիմաստ վարդապետի անսխաբէ, բայց շատ խոշոր էրուսոյ բազմութիւնը ինքնուրուի Ամբաստան վարդապետը՝ Այլազեանի արձարութիւնով Փարիզու մեջ խալիբեան ուսումնարանի հասարակացի տարածութիւնը իւրարարե (Իրարարե տարածութիւնը ինքնուրուի Սարգիս 1861-ին թիւարարե իսպառնու խալիբեան ուսումնարանէն մեջ մինչև 1864 իսպառնու վերջին տարեկը վարդապետութեան պաշտօնը կատարե:

Բայց թէ ինչ էր պատճառը, որ այդ ամենայն կողմանէ ապահովուած ուսումնարանն ալ Փարիզու «Հայկազեան» վարժարանին պէս քիչ ժամանակէն խղճալի կերպով փակուեցաւ: Թէ որ մեզի հարցընեն, դորա գլխաւոր պատճառն ալ, ցաւելով սրտի կասեմք, որ նոյն ինքն Գարրիէլ վարդապետն էր. վասն զի որչափ ալ իրաւացի երեւնայ սմանց նորա մէջ բերած պատճառները, որ իբր թէ Եւրոպայի եւ Կովկասու հետ Սեւ ծովովը ուղղակի հաղորդակցութեան համար աւելի յարմար էր ուսումնարանը թէոդոսիոյ մէջ բանալ, բայց փորձը ցուցուց, որ վարդապետը շատ սխալուած էր իւր հաշուին մէջ. վասն զի թէ որ նա խալիբեան ուսումնարանը Նախիջկեան բանար, շատ հաւանական է որ ոչ Հայրապետեանը (Նալբանդեանի հետ միացած) խալիբեանին հետ ունեցած հին կոնուները կնորոգէր, ոչ Վասթէոս կաթողիկոսը նորա ձեռնարկութիւններին կհակառակէր, ոչ ինքը առաջնորդութեան կարձակուէր եւ ոչ խալիբեան ազդողուտ ուսումնարանը խղճալի կերպով կփակուէր, որուն շինութիւնը 50 հազարէն սկսեալ մինչև 250 հազար բուրլի փող նստաւ

խաչի բեանին, եւ որուն մէջ այժմ Ռուսաց վարժապետանոց լինելով, տարեկան վերանորոգու թեան եւ կարկաստանաց ծախքը հանելէն յետոյ, հաղե թէ: 10/0 շահ, այսինքն 250 ռուբլի վարձ կրերէ տարէնը:

Ի այց այս ալ պէտք է ասել, որ այս մեր ասածը միայն ենթադրութիւն է, եւ ոչ թէ Գարբիէլ վարդապետը յանդաւոր ցուցնել ազդին առջեւ եւ արդարացի երեւոյնել Նախիջևանցիները, որոնք խաչի բեան ուսումնարանի աշխարհահռչակ տպարանը 1873-ին Նախիջևան փոխադրելով (իբրեւ Նախիջևանի փոշովը շինուած տպարան) ոչ միայն չբանեցուցին իրենց քաղաքի համար կամ վարձու շտաբին սր եւ իցէ հմուտ անձի, այլ նորա այն գեղեցիկ տառերն ու մեքենաները (1776-ին Արղութեան Յովսէփ սրբազանի տպարանի վիճակին հանգիւցընելով) ի մեծ նախատինս հայ մարդկութեան, տարին տեղւոյն եկեղեցական դպրանոցի ձեւանոցին մէջ իբրեւ անպէտք բաներ ձգեցին, ուր մինչեւ ցայժմ նոյն խնդրքութեան մէջ մնալով թէ՛ տառերը նւրբուեցան, թէ՛ ծանրագին սլատկերները (քլիշէ) սրիկայ անձանց ձեռքով Ռոստովի տպարանատէրերուն ծա-

լուեցան եւ թէ մեքենաները ժանդոտեցան ու վնասուեցան... որով իբր թէ ունքը շինել ուզելով՝ ոչ միայն աչքը, այլև հողին հանեցին:

Այս թէև անցեալ, բայց ուսումնասիրութեան արժանի գործոց ընդարձակ նկարագրութիւնը հատորներու կկարօտի. և որովհետեւ այժմ տեղը չէ օրացուցիս համառօտ կենսադրութեան մէջ դէթ տասնին մէկը յիշելով անցնելը, դառնամք մեր կենսադրութեանը, սպասելով (եթէ ողջ մնանք) աւելի յաջող դիպուածի եւ ընդարձակ ասպարիզի:

Եւ այսպէս՝ Այվազեան Գարբիէլ վարդապետը ամբողջ տասը տարի (1865—1876) առանց պաշտօնի մնաց, (թէև Մատթէոսի յաջորդ՝ այժմու Գէորգ Գ-րդ ազգասէր կաթողիկոսը 1867-ին եպիսկոպոս ձեռնադրեց զինքը եւ 1871-ին արքեպիսկոպոսութիւն տուաւ նորան), մինչև վերջապէս 1876 թուականին ապրիլի 18-ին Վրաստանի և Խմբելթի վիճակին առաջնորդ հաստատուած Թիֆլիզ դնաց և նոյն պաշտօնին մէջ մնաց մինչև իւր մահը, այսինքն մինչև 1880 թուականի ապրիլի 8-ը, յորում մէկ լկախ ու լրտես վարդապետի ամբաստանու-

Թեանց պատճառաւ՝ Էջփիսճնի Սիւն-
հոգոսի մէկ յանդիմանական Թղթոյն
պատասխանը գրած ժամանակին, սըր-
տի սաստիկ յուզմունքէն արևելք դը-
խուն զարկաւ ու նոյն աւուր երե-
կոյեան վեց ժամուն իւր յողնած
աչքերը՝ սաստիկ դառնութեամբ ք-
ցուած՝ աշխարհիս լուսոյն դէմ փա-
կեց.....

Այսպէս ահա քիչ ժամանակի մէջ
մէկմէկու ետեւէ մեռան Նոր—Նախ-
իջեանի բաղամասայ երկպառակու-
թեան գլխաւոր դեր խաղացողները.
Մատթէոս կաթողիկոսը (1865), Նաւ-
բանդեանցը (1866), Խալիբեանցը
(1871), Հայրապետեանցը (1874),
Այվազեանը (1880) եւ ուրիշ շատե-
րը, ինչպէս Բէգնազարեան Յովհան-
նէս վարդապետը, Խաթրանեանը,
Խոճեան Տէր Պօղոսը, Քարաքաշեա-
նը, Փլոթնիկեանը, Մոսկուայի Տէր
Մովսէս Աւամբասնեանը, Նազարեան-
ցը եւ այլն, եւ այլն. եւ Նախիջե-
ւանցիք տեսնու ու իմացան այդ ամե-
նուն վախճանը, սակայն՝ ինչպէս կե-
րելի՛ մինչեւ ցայսօր չկարողացան
կամ չկամեցան իմանալ իրենց բըռ-
նած գործոց սոսկալի հետեւանքները:
«Խալիբեան ուսումնարանն ու տպա-

րանը՝ Նախիջեւան պէտք է փոխա-
դրելը կանչեցին ամբողջ 18 տարի,
մինչեւ վերջապէս 1873-ին մայիս
ամսուն մէջ կաթողիկոսին հրամա-
նաւր այն հուշակաւոր վարժատունը
փակուեցաւ. Տէրութիւնը, որ ամեն
տարի 10 հազար բուրլի կուտար Հայ
պատանեաց դաստիարակութեան հա-
մար, այլ եւս չտրուեցաւ. մեծամեծ
արտօնութիւնները կորաւ անհետա-
ցաւ. հարուստ մատենադարանը Էջ-
փիսճին տարուեցաւ, տպարանը, ինչ-
պէս վերը ասանք, Նախիջեւան տա-
րուեցաւ ու ձիանոցին մէջ փակուե-
ցաւ. իսկ ուսումնարանի բոլոր շար-
ժական կայքերը, այսինքն Փարիզէն
ապսպրուած մահճակալները, վեր-
մակները, բարձերը, սեղանները, զըզ-
րոցները, խոհանոցի պղնձեղէնները,
լուալիքները եւ ուրիշ բաները՝ Ա-
ղափիրեան Գրիգոր կալիսկոպոսին
ձեռքովը աննշան դներով ծախուեցան
Բէտոգոսիոյ մէջ, որով, իբր Թէ, ու-
սումնարանն ու տպարանը Նախի-
ջեւան փոխադրեցին Ռայց Թէ Ինչ
արին այս տասը տարուան մէջ, Թող
իրենք պատասխանեն, մենք մեր նպա-
տակէն շատ կհեռանանք Թէ որ շա-
րունակներ այն հետաքրքրելի գործոց
ողգալի պատմութիւնը:

Այվազեան Գարբիէլ արքեպիսկոպոսի մարմինը Թիֆլիզու կոնսիստորիայի ծախքովը, ապրիլ ամսոյ 13-ին (Ծաղկազարդի կիրակի օրը) նշանաւոր քաղաքացիներու, մեծամեծներու, Ներսիսեան ու Գայիանեան դպրոցների աշակերտաց եւ աշակերտուհեաց ներկայութեամբ փառաւոր հանդիսով Թիֆլիզու վանքի մայր եկեղեցւոյն մէջ թաղուեցաւ: Նորա մարմնոյն օծումը Երուսաղէմի Երեմիա եպիսկոպոսը կատարեց մեծ պատկառանքով եւ զերեզմանի վերայ սրտաշարժ ճառ մի կարդաց Ներսիսեան դպրոցի հայկաբանութեան ուսուցիչ պ. Մկրտիչ Պալեանը: Թաղումէն վերջն ալ Առաջնորդարանին մէջ մեծահասակ կոչուեց արաւ Թիֆլիզեցի վաճառական պ. Թայրիսեանցը:

Քառասուն տարիէն ի վեր յայտնի լինելով Այվազեանի զրականական վաստակները մերոնց եւ եւրոպացի աղագայ, մնք աւելորդ համարեցինք այս համառօտ կենսագրութեան մէջ յիշել նորա բոլոր դրուածները, եւ այսքանս միայն կասնելք, որ նորա զանազան շարագրութիւններու, քարոզներու, ճառերու, թարգմանութիւններու, երգերու դասագրքերու եւ բանաստեղծութիւններու թիւը մինչեւ

180-ի կհասնի, որոնք, համարակ կարող ենք ասել, որ նոցա ամեն մէկը փառք եւ պարծանք են հայկական մատենագրութեան:

Վը մնայ այս ալ ասել, որ Գարբիէլ սրբազանը բնութեամբ բարեսիրտ, աշխատասէր, ծանր ու դիւրահաւան էր. իւր զլիւսաւոր գործերը անձամբ կանէր, եւ ամէն բանի մէջ զարմանալի անվեհճերութիւն կցուցընէր: Հասակը միջակ էր, մարմինը նիհար, աչքերը սեւ, վառվռուն ու թափանցիկ, դէմքը պատկառելի ու շնորհալի, մօրտէքք չափաւոր ու սպիտակախառն եւ իւր խօսուածքը արուեստական ճարտասանութեամբ զարդարուած: Մեր ազգի սպառազայ բարութեան վերայ նորա մեծ սէրն ու աշխատասէրը զերագոյն աստիճանի հասած էին:

«Յիշատակն արդարոց օրհնութեամբ եղիցի ՚:»

ՅՈՒՅԱԿ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԳՐՈՑ,

որք վաճառին ի Ռոստով (առ. Գ. Գ.)

Ի ԳՐԱՏԱՆ

Յ. ՏԵՐ-ԱՐՐԱՅԱՍԵԱՆ.

Աբգարու խաղիչ և բարենայդիականագիր գրչորի եղեսից. Վենետիկ . . . 1 —

Ագաթանգեղոս. Վենետ. 3 —

Այբբենարան 75 վիճատիպ պատկերներով, տպ. ի Ռոստով — 15

50 Հատ գնողին. — 10

Աղանիտի, գիպատանութիւն Ա. Վ. Արիտեանց. Ռոստով — 50

Անանիայի Շիրախանայ մատյանը բանից, հրատար. ի Ք. Պատկանեան, Պետերբուրգ 1 —

Անիդարանի, զուարճալի զրոյցներ, համառօտ գէպեր եւ առականեր, մեծ մասամբ ազգային կեանքից առած, Գ. Շիրմազանեանցի. Թիֆլիզ — 50

Ալեքսանդրովսկի 10 հատոր, հին տիպ վենետ. 15 —

Ալեքսանդրովսկի ուսումնական եւ բնական, Հ. Ա. Պալճեան. Վենետ. 1 75

Արմենիայի խաղաղութիւն Յարարուածով. Չիլիոնիա. — 75

Արշակունիքի վեներիկ 5 —

Ասորիական աշխարհագրաբ. մեծագիր, լաւ կազմով. Պօլիս . . . 6 —

Ասորիական աշխարհագրաբ. 3 —

Արեւոյի խաղաղութիւն Վենետիկ 1 —

Արեւոյի քաղցրաւենիք շինելից, Յ. Մամբրեանի. Թիֆլիզ — 50

Արտատրոսութիւն
գործնական, Բ տիպ, Վ նն. 1 50

Բանալի դիտութեան
ուսւ լեզուի. Յ. Տէր-Աբ-
րահամեան. Ռոստով. . . — 50

Բարբառն ի Ռուսաց
լեզուէ ի հայ Գ. Երէց-
փոխանց. Թիֆլիզ. . . 5 —

Բարբիբ գաղղիարէն,
հայերէն եւ տաճկերէն, Բ
տիպ, Վ ննա. լաւ կազ-
մով (1224 կրես). . . . 9 —

Բանալի կամ բարեկեն-
դանի դիշերները, երգա-
խառն թատրերգութիւն
5 արարուածով. Պօլիս. . . — 80

Բնաբանութիւն տեսա-
կան եւ փորձառական (Ֆի-
զիկա) աշխարհաբան, բազ-
մապատկեր, 2 հատոր.
Վ ննտիկ. 6 —

Բնաբանութիւն (Ֆիզի-
կա) փորձառական, համա-
ուստ օգերեւութարանու-
թեամբ եւ քիմիայով. պատ-
կերագարդ տիպ. Վ ննա, 5 —

Բնաբան պատմութիւն,
երկու հատոր, 302 պատ-
կերներով, Բ տիպ, Վ նն. 6 —

Գարեբէն Արտանշտեայ,
աղղային ողբերգութիւն,
4 արարուածով. Պօլիս. . . 1 —

Գեղարարութիւն հայե-
րէն, ռուսերէն եւ ֆրանսե-
րէն, աշխ. Յ. Տէր-Աբրա-
համեան. Ռոստով 1881. . . — 50

25 հատ դնողին. . . — 40
Գեղարար, աշխարհա-
բան, պատկերգրդ. Վ ննտ. — 1 50

Գրեբոր Աշտեօս. Ռոս-
տով. — 25

Գարեբէն հայկազն ման-
կանց, Ճ. Արամեանի. Փա-
րիզ, պատկերագարդ, ամե-
նափառաւոր տիպ. . . . 1 50

Դպրոց բարոյ, Հ. Մա-
նուելի քաջունույ. Վ ննա, 3 —

Դոն Իմանուէլ Արա-
նաստեղծութիւններից փ-
բանի ոտանաւորներ. Մոսկ. — 20

Երէկէ վարդապետի
մատենագրութիւնը. Վ նտ. 2 50

Եղիշի . պատմութիւն
 Վարդանանց, ըստ Լ՛նձե-
 ւացեացն օրինակի. Պօլիս. — 50
 25 Հատ զնոզին . . . — 40
 Երանէնէնալուսնի շ. Ս. Պրօնեան. Վենետիկ. . . 1 50
 Երէքէր պատմութիւն
 Հայոց, Գ Ծեր. Պատկա-
 նեան. Ռոստով. — 50
 Երբուլուսնի շ. Ս. Պրօնեան. Վենետիկ. . . . 3 —
 Օլնայ Գիւլայ ԿԵՆԷ
 հանա. Ստիւնի մա-
 տենագրութիւնը, փառա-
 կազմ, ոսկեղօծ. Վենետիկ. 2 50
 Չառագիւնի
 Բուլիւնի, թարգ. Ա. Խա-
 զեղեանցի. Պետերբուրգ. . . — 50
 Լուիս Գալլի, բանա-
 ստեղծութիւններ Ս. Սա-
 Փարեանց, Թիֆլիզ, 1832. 1 —
 Լուիս Գալլի, բարոյական
 ուսմանց, ազգային գիտել-
 եաց եւ զուարճալի պատ-
 մութեանց, ալիս. Ե. Տէր-
 Երրահանեան. Ռոստով. . . 1 —

10 Հատ զնոզին. — 90
 20 ,, ,, . — 80
 50 ,, ,, . — 70
 100 ,, ,, . — 50
 Լուիս Գալլի (դաս-
 գիւր) Եզովպոսի եւ Քոն-
 Լովի Հանգերձ բարոյական
 խորհրդածութեամբը, 20
 վիմատիպ պատկերներով,
 ալիս. Ե. Տէր-Երրահան-
 եան. Ռոստով. — 60
 50 Հատ զնոզին... — 40
 Թեոֆիլ Գամ Ելեք-
 տրական Հեռագիր, 18
 պատկերով. Պօլիս. — 75
 Թեոֆիլ Գամ, պատկե-
 րազարդ, Բ Կիւս. Վենետ. 1 50
 Թեոֆիլ Գամ, կա-
 շէկազմ, մեծատառ. 2 50
 Թեոֆիլ Գամ, կատակերգու-
 թիւն 3 արարուածով, Ե.
 Տէր-Երրահանեան, երկրորդ
 տիպ, Ռոստով. — 30
 Թեոֆիլ Գամ, Ստիւնի,
 Հայերէն, յունարէն, եւ լա-
 տիներէն. Վենետիկ, փա-
 ռակազմ, ոսկեղօծ. 1 25

Մէննի վերջ, ժամանակակից վէպը եւ զանազան բանաստեղծութիւնք Ս. Շահազիզեանց: Մտկ. 1 —

Խորենացոյ հարիւնգրութիւնք, Բ տիպ, Վ կենտիկ, լաւ կազմով. 5 —

Խրիստ Հոյոյ լեղսովը շարագրուած առակներ, Գ. Ա. Այվազեան. Ռոստով. 25 —

Օրբիւնի երկունք թ. դարու, ազգային վիպասանութիւն, Թիֆլիզ. 1 —

Արիւնքութիւն յաղաղըս զինուորական սարսաւորութեան. Թեոփոսիա. 50 —

Վերին պատիւ, ընտիր մատենագրութիւն. Վնտ. 2 —

Կորն վարդապետի, Մաթիւ վերջանողի եւ Դմիտրի անյաղթ փիլիսոփայի մատենագրութիւնք. Վնտ. 6 —

Հայելի դաստիարակութեան տղայոց, Ս. քահան. Մանդրինեանց. Տփլիս. 40 —

Հոյ երեւոյթաբանութիւն, բանաստեղծիւն Մաղաքիայ Վ. Օրմանեան, Պոլիս. — 50

Հանդէսներ հոյութեանութիւն Ս. Նազարեանց, 2 հատոր. Մտկուա. 4 —

Հարըսի եւ սլատկերազարդ առակերեղով ստի. Պետերբուրգ. 25 —

Հատարաբան Մանրայ. Մտկուա. 28 —

Հիփոնի (կանոն սաղմոս). Ռոստով. 10 —

100 հատ զնողին. 5 —

Հին պարսկութիւն Արեւելեան ազգաց եւ Յունաց. Վ կենտիկ. 1 25 —

Հրէիկի կամ փրկութիւն Հայաստանի, Գ. Ծեր. Պատկ. Ռոստով. 1 —

Ղարաբաղի Փարզիցիութիւն. Միք. Նալբանդեանց, հանդերձ կենսագրութեամբ թարգմանին, Պետերբուրգ. 75 —

Ղարաբաղի Վնտ. Պատկ. Ռոստով. 60 —

* Ճարդանքները
Վ. Սալլանթեան, Մոսկ. 3 —

Մանեայ Աշտնի, ամսագիր, կազմեալ, 1857 տարւոյ. Փարիզ. 7 —

Մեծիկն, փորրիկ քառասորգք, (գեղեցիկ քարոզգիրք) թարգ. Հ. Արս. Բաղրատունւոյ. Վենետիկ. 2 —

Մելիս Արեւիկ կայսեր իմաստասիրական եւ խրատական թղթերը, Վենետիկ. 1 50

Մեծադան զգրքն կամ տարարազդ Վարդուհի, թատերերգութիւն Ծարարուածով. Վոլիս. 1 —

Մելիս խրատար քրտիտի, թարգմ. Հ. Արսնի Բաղրատունւոյ, պատկերազարդ, փառաւոր տպագրութիւն, Վենետիկ. 3 —

Մեծիկն հայտնի, բանաստեղծութիւն Մ. Վ. Օրմանեան, Վոլիս. — 50

Մեծիկն խաղախոսուցայ պատմութիւն Աղուանից աշխարհին, Մոսկուա. 2 —

Մուշեղ Արարտեան, Մոսկուա. 3 —

Մշակութ. Յանգի, Գ. Ծեր. Պատկանեան, Ռուստով. — 50

Յայտնիկն Աճիկն Մեծիկն, Հ. Մ. Բժշկեան, Վենետիկ, Ռուսիս. 2 —

Յոսիպով ճարտարբոյ շօն ձերք Գրիգորի Լուսաւորչին, Վենետիկ. 2 —

Յոսիպով ի պատմութիւն վերադարձի երկց վարդապետաց. Փարիզ. 50

Յովնան Ուիլիամի Էրբոյ Ս. Լուսաւորչին, Հանդերձ Լատին թարգմանութեամբ, Վենետիկ. 1 50

Յովնիկն Գրիգորի, թատերերգութիւն 3 արարուածով. Վենետիկ. — 60

Յովնիկն Գ. Երկայնարագուկ-Արղութեանց, կենսագրութիւն Հանդերձ վիմատիպ պատկերաւ, Ռուստով, 1881. — 25

Նորի, տպեալի վնն-
տիկ, լաւ կազմով 2 50

Նորի տպեալի Փարիզ,
փառակազմ, պատկերա-
զարդ եւ ոսկեզօծ 3 —

Նորից ճարտարապետական,
վննտիկ, երրորդ տիպ 5 —

Նորից ճարտարապետական,
թաղանթաձեւով, Գար-
րիկի վննտիկ 4 —

Նորից ճարտարապետական,
թաղանթաձեւով 5 —

Նորից Երկրագործական,
թաղանթաձեւով, Բարսիլ, Ռոս-
տով — 25

Նորի, Աղեղ. Երկրագործական,
Թիֆլիզ, 1878 — 30

Նորից Լեռնային-Պոլսեան,
մատենագրութիւնք, վննտ 3 —

Նորից Լեռնային-Պոլսեան,
փառեկանք, վննտիկ 2 —

Նորից Լեռնային-Պոլսեան,
նամականի, վննտիկ 1 50

Նորից տպեալի գրութեան,
Պոլիս — 40

Նորից տպեալի գրութեան,
եւ աշխարհարան, Պոլիս,
չորրորդ տիպ 3 —

Նորից տպեալի գրութեան,
պետական, վննտիկ 1 —

Նորից տպեալի գրութեան,
կանստանդապոլիս, Պոլիս — 50

Նորից Լեռնային-Պոլսեան,
վննտիկ, Տիֆլիզ, Երկրագործական,
թաղանթաձեւով, Բարսիլ, Ռոս-
տով 5 —

Նորից Պոլսեան, վննտիկ,
պատենագրութիւն, թարգմ.
Լ. Երկրագործական, Տիֆլիզ,
վննտիկ, երկրորդ տիպ,
փառակազմ, ոսկեզօծ 3 —

Նորից տպեալի գրութեան,
ճատա եւ կաշեկազմ, Պոլիս, 4 50

Ուսանողներու և բնութան
աշխարհագրութիւն, Հ. Ա.
Պալճեան. Վենետիկ 1 50

Չարսիւղներու խօսակցու-
թիւն, ֆրանսիարէն, հայե-
րէն, սաճկերէն և գերմա-
ներէն, Հ. Փ. Ճամճեան.
Վենետիկ 1 75

Պատկերասրահ, քովտիս,
3 գործողութիւնով. Ռոսսո. — 50

Պատմութիւն Արծրունեաց
թովմայ Վ. Արծրունւոյ.
Պօլիս 2 —

Պատմութիւն Էթիովիոսի
Հայոց յաղիւստիս համա-
ռօտեալի Միք. արքեպիսկ
Սալլանթեան. Մոսկուա . 1 —

Պատմութիւն Էթիովիոսի
Եւսերիոսի կենսարարցոյ .
Վենետիկ 6 —

Պատմութիւն Էթիովիոսի
Հ. Իգնատիոսի Փափազեանց.
Վենետիկ 5 —

Պատմութիւն Խրիստո-
Յ. Տէր-Արրահամեան, Թե-
ոդոսիա, պատկերազարդ . 1 —

Պատմութիւն Դարսութեանց
Հայոց. Ա հատոր, հին
մատենագրութիւն. Վենետիկ . 3 —

Պատմութիւն Դարսութեանց
Հայոց. Բ հատոր, նոր մա-
տենագրութիւն, Վենետիկ . 3 —

Պատմութիւն Հայոց Ե.
Տէր-Արրահամեան, դասա-
գիրք. Ռոսսոյ. Երրորդ
տիպ, 24 ազգային պատ-
կերներով 1 —
25 հատ գնողին . — 90
50 ,, ,, . — 75
100 ,, ,, . — 60

Պատմութիւն Հայոց Միխի-
թարայ Այրիվանեցոյ .
Մոսկուա 1 —

Պարտաւթիան Հայոց
Փաւստոսի Ռեզանդացւոյ.
Վենետիկ. 2 25

Պարտաւթիան դան Սի-
սան Սա. եպոսի Սիւն-
եաց. Մոսկուա. 3 —

Պարտաւթիան Գիւլիս-
իան մեծին Վարդանայ
Բարձրբերդցւոյ. Մոսկուա. 2 —

Պարտաւթիան Սիբեռ-
իայիսպոսի ի Հերակլն եւ
սիւլիւն նորոքիտ պարտա-
ւթիան Միխիլայ Անիայ,
ի լոյս ընծայեալ ի Գ.
Պասկ. Ս. Պ. Ռուրգ. . . 3 --

Պարտաւթիան Գիւլիս-
իան Բուլղարիայի, որք
յարեւելս գումարեցան, Հ.
Պոլ. Յովնանեանց. Վնն. 6 —

Պարտաւթիան Սարգիս
Վ. Թեոդորեան, Փարիզ. 1 —

Ռեզանդացւոյ,
վեց ընդարձակ Հատոր.
Վենետիկ, փառակազմ, ոս-
կեզոծ եւ պատկերազարդ. 40 —

Ռեզանդացւոյ հրա-
ճարան, վեց ընդարձակ Հա-
տոր. Վենետիկ, փառա-
կազմ, ոսկեզոծ եւ պատ-
կերազարդ. 40 —

Սուլեյմանի, Հոգևոր կե-
նաց կատարելութեան վե-
րայ. Վենետիկ. 1 —

Սահմանարարան ճշմար-
տաւթիաներ. Պոլիս. 40

Սուլեյմանի, խոշո-
րագիր, լաւ կազմով. Վնն. 1 —

Սուրբ-Գրքի, Ող-
բերգական բանաստեղծու-
թիւն Գարր. Ծեր. Պաս-
կանեան, Չփրոսիս. . . 1 25

Սանդակի, զուսար
Սանատրկոյ արքային Հա-
յոց, Գ. Ծեր. Պատկան-
եան, Ռոստով — 50

Սանդակի, ողբերգու-
թիւն 5 արարուածով. Վե-
նետիկ, երկրորդ ակի . . . — 60

Սերսիքի վարժ. Պատ-
կանեան երգք. Մոսկուս. — 50

Սինի-Սանդոյի Լիւնի
կամ Սինի-լիւն առանձնա-
կայ, սրտաշարժ վէպ.
Պօլիս — 60

Սեր հայրենեաց, թատր-
երգութիւն 2 արարուած-
ով. Ռոստով — 50

Սիլբնախան ընթերցանած
գաղղիարէն եւ հայերէն
բառական մեկնութեամբ.
Վեննա. 1 —

Սիլբնախան պարտա-
հին շարք. Վենետիկ . . . — 75

Սիբու պարտա-
կարգի ժամանակաց. Մոսկ. 1 —

Սոփիէ հայր-
հատր, Հ. Ղ. Ալիւան-
եան. Վենետիկ 11 —

Սորո-
յապարհայ, 8Ն. Ղուկ.
Խնճրճեան. Վենետիկ 5 —

Սորո-
գերձ կարեւոր ծանօթա-
բանութեամբ. Վենետիկ . . 2 25

Սորո-
բան գեղեցիկ. Ռոստով. . . — 40

Սորո-
հանայ. Պօլիս, կաշեկազմ. — 80

Սորո-
Վենետիկ 1 75

Սորո-
Սովազովսկոյ, պատկե-
րազարդ, փառաւոր ակի.
Փարիզ. 3 —

— Երոյն, Հայ-դպրոց . . . 3 —

Վե՛՛հ հա՛ռարոյ, Յ. Աստուածարան Վ. Զխմառացւոյ. Պօլիս 3 —

Տարեբոլ հայերէն տեղական-ճարտարագիտութեան շարքի առաջին հատորը
Վե՛՛հ տիկ 1 50
25 Հատորի 25 1 25
50 " " 1 —

* Տեղեւորացի տարեբոլ, թարգմ. Հ. Եղ. Հիւրմիւզ. Վե՛՛հ տիկ 4 —

* Տեղեւորացի տարեբոլի Երոյն տարեբոլ (Հայդուպիւս). 4 —

Տեղեւորացի տարեբոլի 2-րդ հատորը, Հ. Երոյնի Սարգիսեան (տասնամեայ աշխատութեան) Վե՛՛հ տիկ 5 —

* Տեղեւորացի տարեբոլի Արարիկի Արարիկի Ս. Գրոյ, Սա. Վ. Ազնոյ. Վե՛՛հ տիկ 3 —

* Արարիկի տարեբոլի 2-րդ հատորը

Տեղեւորացի տարեբոլի 2-րդ հատորը, Հ. Երոյնի Սարգիսեան. Վե՛՛հ տիկ 13 —

Տեղեւորացի տարեբոլի 3-րդ հատորը, Հ. Երոյնի Սարգիսեան. Վե՛՛հ տիկ 1 —

Տեղեւորացի տարեբոլի 4-րդ հատորը, Հ. Երոյնի Սարգիսեան. Վե՛՛հ տիկ 2 50

Տեղեւորացի տարեբոլի 5-րդ հատորը, Հ. Երոյնի Սարգիսեան. Վե՛՛հ տիկ 2 —

Վե՛՛հ տիկի տարեբոլի 1-ին հատորը, Հ. Երոյնի Սարգիսեան. Վե՛՛հ տիկ 1 75

Վե՛՛հ տիկի տարեբոլի 2-րդ հատորը, Հ. Երոյնի Սարգիսեան. Վե՛՛հ տիկ 6 —

Վե՛՛հ տիկի տարեբոլի 3-րդ հատորը, Հ. Երոյնի Սարգիսեան. Վե՛՛հ տիկ 1 50

Վե՛՛հ տիկի տարեբոլի 4-րդ հատորը, Հ. Երոյնի Սարգիսեան. Վե՛՛հ տիկ 1 50

Բերական-բերական Միք. Վ.
Սալանթեան. Մոսկուա . 2 —

* Բերական-բերական Չամ-
չեան. Տփլիս 2 —

Բերական-բերական պարս-
կերէն եւ հայերէն. Պօլիս . 1 —

Բեր հայկական, Միք.
Միանսարեանց. Ս. Պ. Ռուրդ,
Լաւ կազմով 2 50

Բերական-բերական բերական-
աշխարհարաւ կամ արդի
հայերէն լեզուի հանդերձ
ներածութեամբ եւ յաւե-
լուածով, Հ. Արսենի Այ-
տրեան, Վիննա 5 —

Բերական-բերական Մսի-
րոյ. Մոսկուա — 50

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ.

Исторія Монголовъ
по армянскимъ источни-
камъ, К. П. Патканова,
Спб. 1873, выпускъ 1-й. 1 —
выпускъ 2-й. 1 —

Матеріалы для изу-
ченія армянскихъ нарѣ-
чій, изданіе К. П. Пат-
канова, Спб. 1875, вы-
пускъ I, говоръ Нахи-
чеванскій. 1 30
— выпускъ II, мушскій
діалектъ 1 —

Дневникъ осады Ис-
пагани Афганами веден-
ный Петросомъ ди-Сар-
гисъ Гиланецъ, въ 1722
и 1723 г. — перев. и объ-
ясненія К. П. Патканова.
Спб. 1870. 1 75

Исторія Монголовъ
инокъ Магакія XIII вѣка,
перев. и объясн. К. П.
Патканова. Спб. 1871. 1 —

Армянская географія
VII вѣка по Р. Х. (при-
писывавшаяся Моисею
Херенскому), текстъ и
перев. съ присовокупле-
ніемъ картъ и объясни-
тельныхъ примѣч. изд. К.
П. Патканова. Спб. 1877 1 80

Драгоценныя камни,
ихъ названія и свойства
по понятіямъ Армянъ въ
XVII вѣкѣ, К. П. Пат-
канова. Спб. 1878 . . . 2 —

Замѣчанія на статью
г. Эмина „Армянская
Мифологія“, К. П. Пат-
канова. Спб. 1873. . . . — 60

— I
Спб. 1870

ՀԱՆՆԱԶԱՆ ՊԱՏԿԱՆՈՎԻ.

Վարդան Մագակիանի գի-
նությունների հանրագրություն . 1 —

Կենդանաբանության Գեորգի-
գյուրգի, Վահագնի և Կա-
թողիկոսի ամենայն շարքի.
Մեծագիրք. Ս. Պ. Բուրդ. 2 —

Կենդանաբանության ներքին և
արտաքին. Ս. Պ. Բուրդ. 1 —

Կենդանաբանության Յովսէփ Գ-
կաթողիկոսի Արդու թեանց,
Ռուսագրություն — 15

Կենդանաբանության Գարբրիէլ
Արքեպիսկոպոսի Այվազ-
եան, Ռուսագրություն — 25

Կենդանաբանության հիմնարկաց
Մուրատեանի և Ռաֆայէլ-
եան վարժարանաց. Վենու. 1 50

Կենդանաբանության Տիգրան Բ
Թաղաւորի Արշակունւոյ
(ճշգրտատիպ պատկ.) Վենու. 1 —

ԿԱՐԵՒՈՐ ԳԻՏԵԼԻՔ

Նաւոր քաղաքներէ զիրք
ապսպրողները՝ պէտք է վճարելիք
փողը կանխիկ յուղարկեն.
Վասն զի ապառիկ զիրք
ուզողին նամակը անպատասխան
կը մնայ :

Ո՛ր եւ իցէ քաղաք յուղարկելու
զրոյ ճանապարհի ծախքը
գրատուը կը վճարէ, երբ
պահանջած զրոյ փողին զուժարը
աւելի լինի ՏԱՍՆ րուր.
Իսկ եթէ պակաս լինի, ամենայն
ճրարի (посыла) համար 75 կոպ.
կհանուի յուղարկած զուժարէն՝
իբրև ծախք ճանապարհի :

Յ. Տ. - ԱՐՐ.

Մէր հայերն.

Ивану Абрамовичу
Теръ-Абрамянъ,
въ Ростовъ на-Дону.

Handwritten notes in Armenian script, including names and signatures, written in brown ink on the right page.

